

Beatrijs

Editie Julius Gondry

bron

Julius Gondry, *Beatrijs*. Mercurius, Antwerpen 1918

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/_bea001beat27_01/colofon.php

© 2012 dbnl / erven Julius Gondry

DEN HEERE HUIBRECHT MELIS, DEN SCHOONEN DICHTER VAN 'KONING
HAGEN', UIT BEWONDERING OPGEDRAGEN.

» » »

J.G.

Inleiding

ALS eene onverwelkbare, ‘suverlike’ blom van eenvoud en schoonheid, staat de Sproke van Beatrijs midden in den weeldetuin der Nederlandsche letteren. Geboren in een tijdperk, dat voor Vlaanderen wel de Gulden Eeuw zou mogen genoemd worden, waarin het waarheidlievend, ongekunsteld en oprecht gemoed nog het veld behield en uiting zocht in dicht of on dicht, dat onze letterkunde met eene bron van onvergankelijk schoon verrijkt heeft, is Beatrijs een der heerlijkste gewrochten gebleven onzer letterkunde. Onze grootste dichters hebben de middeleeuwsche Nederlandsche poëzie niet versmaad, en

menig dicht van lateren oorsprong werd niet zelden door een middeleeuwsch vers ingegeven; denken wij slechts aan Vondels 'Kruisberg' en 'Granida' van Hooft. Hare zeldzame schoonheid dankt de middeleeuwsche Nederlandsche dichtkunst den eenvoud, waarmee alle poëmata en meestal ook het on dicht van dien tijd werden ingedeeld: nergens ook maar een spoor van gekunsteldheid of noodeloos aangebracht taalfiorituren, alom waarheid en natuurlijkheid. Wat Guido Gezelle ons vijf eeuwen later zou voorhouden: 'Doet wat ge doet, Doet wat ge moet, Gebaren is niet goed', zou ten onrechte gericht zijn geworden tot de ons bekende en onbekende dichters van dien tijd, die het als norm beschouwden, eenvoud tot meerdere schoonheid in alles bewaard te houden.

* * *

Evenals de meeste middeleeuwsche legenden heeft de verheerlijking van de Moeder-Maagd de Beatrijs-Sproke ingegeven, zooals de ons onbekend gebleven dichter het trouwens zelf aangeeft, in den aanvang van zijn wonderschoon gedicht:

‘..... om die doghet van hare,
Die moeder ende maghet es bleven,
Hebbic een scone mieracle op heven.’

Te allen tijde heeft de goedheid, de reinheid en de goedertieren vergevensgezindheid van de Moeder-Maagd een wonderbaren invloed weten uit te oefenen op het dichterlijk gemoed. Een Vlaamsch dichter heeft het ergens zoo treffend gezegd:

‘Buiten alle vroomheid om, voelen wij de onvergelykbare schoonheid, reine en verheven dichterlijkheid van de Maria-figuur, van de Moeder-Maagd.

De Maagd is voor de reinen; de Moeder voor de bezoedelden, de verslensten, die zij met moederlijke deernis en barmhartigheid blijft liefhebben, blijft sterken en die ze opbeurt door haar verzoenende en alles vergoelijkende liefde.

Zij is braaf en verstandig; zij is niet preutsch noch geërgerd; zij kent 's menschen allerdiepste ellende en is nooit streng noch onverbiddelijk, doch altijd goed en vergevingsgezind. Zijzelve is de Onbevleete Reinheid, doch vergeeft de somberste afdwalingen van den hartstocht en dekt alle zwakheid meewarig.

Zij is nog iets anders dan moeder en dan

maagd: zij is de onschuldige zuster van al wie wegzinkt in hartstocht, zwakheid en verleiding.

Zij is de eenigste die zich aanbidden laat van uit de laagste kroeg. Van het liederlijk huis mag men recht naar haar toegaan.

Van God zeiven hebben ketters, theologen en dwazen, met de hatelijke geestdrijverij van verbijsterde zinnen, de leelijkste dingen verteld; het beeld der godheid geloochend of, erger, monsterachtig vervormd; doch geen slijk bezoedelt het licht dat van haar straalt; de gekste devotie prevelt lief tot haar en de meest onbeholpen predikant kan haar niet te kort doen: als hij van haar spreekt verteedert zijn stem, vindt en raakt hij de harten en er komt lichtende blijdschap onder de donkere gewelven.

Pallas Athena bezat en gaf alles: de macht, de wijsheid, de grootheid: zij miste de Eenige Deugd, en die heeft de Moeder-Maagd in den volmaaktsten vorm: de Goedheid.'

Die goedheid heeft ook de dichter van Beatrijs gevoeld, en het wonder dat hem door 'broeder ghijsbrecht' verteld werd, die het 'in die boeke sijn' vond, heeft hij zóó vroomlijk weten in te kleeden, dat het voor de

Moeder-Maagd een blijvend en onvergelykbaar loflied is geworden.

Wij treffen de Beatrijs-legende voor het eerst aan in het voor de studie van de middeleeuwen hoogst belangrijke werk 'Dialogus Miraculorum' van Caesarius van Heisterbach, dat omstreeks 1223 geschreven werd. In 1199 nam Caesarius in de abdij van Heisterbach, in het Zevengebergte, het ordekleed der Cisterciensermonikken aan en de 'Dialogus' was zijn eerste werk. In de door J. Strange bezorgde uitgave van Caesarius vinden wij (Distinctio VII, Cap. 34) de legende van Beatrijs. Zij luidt, vertaald, als volgt:

'In zeker nonnenklooster, waarvan ik den naam niet weet, leefde voor weinige jaren eene zekere maagd, met name Beatrix, want zij had een schoon gevormd lichaam, een vromen geest en was zeer vurig in den dienst van de Moeder Gods. Zoo dikwijls zij tot deze in 't verborgen buitengewone gebeden of smeekingen richten kon, achtte zij dat haar hogste genot. Tot kosteres aangesteld, deed zij dit mei des te meer toewijding, naarmate zij vrijer was. Toen een zeker priester haar zag

en begeerte tot haar kreeg, begon hij haar met aanzoeken lastig te vallen, en terwijl zij die wellustige taal van zich afwees en hij des te snooder aandrang, deed de oude slang haar boezem zoo hevig ontgloeien, dat zij de vlam der liefde geen weerstand kon bieden. En 't altaar der Heilige Maagd, de patrones van het klooster naderende, sprak zij aldus: 'O Meesteres! met zooveel toewijding als mogelijk was, heb ik u gediend, ziedaar uwe sleutels terug; ik vermag de aanvechtingen des vleesches niet langer weerstand te bieden.' En nadat zij de sleutels op het altaar had neergelegd, is zij heimelijk den priester gevolgd.

Toen die snoodaard haar verleid had, verliet hij haar weinige dagen later, en daar zij geen middel van bestaan had en zich schaamde naar het klooster terug te keeren, werd zij eene lichtekooi. Nadat zij openlijk vijftien jaar lang dit zondig leven geleid had, kwam zij op zekeren dag in een wereldsch gewaad aan de poort van het klooster, en toen zij aan den portier gevraagd had: 'Kent ge eene zuster van dit klooster, Beatrix geheeten?' antwoordde deze: "Ik ken haar heel goed, want zij heeft vroom en vroed en zonder aanleiding tot klachten te geven, van kindsbeen af tot op

dezen dag in het klooster verkeerdt.” Terwijl zij, de woorden van den man hoorende, maar niet begrijpende, zich wilde verwijderen, verscheen haar de moeder der barmhartigheid in hare bekende gedaante en zeide: “Ik heb gedurende de vijftien jaren van uwe afwezigheid uwen plicht vervuld. Keer naar uw post terug en doe boete, daar niemand uwe afwezigheid bemerkt heeft.” Onder hare gedaante en voorkomen namelijk had de Moeder Gods hare bezigheden waargenomen. Zij trad terstond binnen en was, zoolang zij leefde, van dankbaarheid vervuld, in de biecht openbarende, wat met haar geschied was.’

Zooals men ziet, heeft de dichter van onze Sproke de hoofdmotieven van Caesarius' legende geheel gewijzigd en de dordroge schets tot een kleurvol tafereel bijgewerkt. Bij Caesarius is de verleider een geestelijke; onze dichter spreekt van een jongeling, wien Beatrijs reeds in hare jeugd genegen was; haar innerlijke strijd wordt hierdoor nog grooter voorgesteld en hare afdwaling vergeefflijker. Bij Caesarius ook, wordt haar voortgaan op het zondepad enkel door schaamte en nooddrift gemotiveerd, terwijl in de Sproke Beatrijs door moederliefde tot nieuwe zonden genoopt wordt. En zelfs

dan, wanneer voor haar het uur der genade aanbreekt, zal zij die moederliefde nog niet verloochenen. Dit alles verraad in de Beatrijs-Sproke een kunstenaar, die Caesarius geheel in de schaduw stelt.

* * *

Het in 1374 geschreven handschrift van onze Sproke berust op de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage. Van 'Beatrijs' is slechts een handschrift bekend; het beslaat veertien bladzijden en maakt deel uit van een in perkament gebonden codex, waarin ook de afschriften staan van de 'Dietsche Doctrinale' en 'Heimlicheit der Heimlichkeiten' door Van Maerlant. Zooals wij reeds zegden is de naam van den dichter onbekend gebleven. Het gedicht is waarschijnlijk geschreven in de eerste helft der XIVe eeuw; de vermelding van de Theophilus-legende, in vers 519, die uit het begin van genoemde eeuw dagteekent, levert daarvoor geen bewijs. Daarentegen vindt dit vermoeden eene versterking in het verband, bestaande tusschen de kerkelijke verordeningen van dien tijd en het slot der legende, waarin onze dichter doet uitkomen welk groot gewicht hij hecht aan het sacrament der biecht: In de laatste decenniums van de XIIIe eeuw werden

in de bisdommen Luik, Munster, Keulen en Utrecht talrijke synodale bepalingen uitgevaardigd, met het doel de uitoefening van het sacrament der biecht te regelen. (Zie: Moll, 'Kerkgeschiedenis van Nederland vóór de Hervorming', deel IV, 2^e stuk, blz. 151.)

Eenige jaren na de voltooiing van zijn 'Dialogus' werd door Caesarius van Heisterbach de Beatrijs-legende opnieuw, doch in gewijzigden vorm, opgenomen in zijn 'Libri octo Miraculorum', dat ons slechts gedeeltelijk is bewaard gebleven. In het Beatrijs-exempel van laatstgenoemd werk is de minnaar geen priester (clericus) zooals in den 'Dialogus', maar een jongeling (juvenis), en onze Middelnederlandsche legende stemt hierdoor reeds veel meer met deze latere bewerking overeen.

Het is zeer waarschijnlijk dat 'Beatrijs' van Zuid-Nederlandschen oorsprong is. In zijn 'Niederländische Sagen' (Leipzig, 1843, s. 418) boekt Wolf de legende uit den mond eener oude geestelijke van het klooster 'Vrouwen perck', bij Leuven, die alzoo aanving: 'In onze abdij hadden we op het koor een Moedergodsbeeld, waarvan de zusters de volgende geschiedenis verhaalden. Er waren veel zulke geschiedenissen bij ons, maar deze is de

schoonste,' In 1630 verhaalt Chrysostomus Henriquez, de geschiedschrijver van de Cistercier-orde, ('Menologium Cisterciense', Antw. 1630, blz. 373) dat Beata Beatrix, de heldin van Caesarius' legende, te Marmontier in Henegouwen, in het klooster van S. Maria de Oliva (gelegen tusschen Nijvel en Binche) geleefd had, en dat haar graf, waarvan hij zelf geen spoor had kunnen terugvinden, vroeger veelvuldig vereerd werd. Zoolang wij nochtans niet meer gegevens bezitten omtrent den oorsprong van onze Sproke, is niet met voldoende zekerheid te zeggen of zij inderdaad in Zuid-Nederland haar ontstaan vond.

* * *

Wat de latere Nederlandsche en andere bewerkingen en uitgaven van 'Beatrijs' betreft, er bestaat eene groote verzameling Marialegenden in proza, waarvan de titel 'Onser Liever Vrouwen Miraculen' luidt, en die in handschrift berust in de boekerij van het Gymnasium te Katwijk (1479); eene andere verzameling Marialegenden bezit de Kon. Bibliotheek te 's-Gravenhage. In de door Dr. C.G.N. de Vooy bezorgde uitgave van het eerste Katwijksche handschrift (Deel I, van de Vooy's Middelnederlandsche Marialegenden) vindt men op

bladz. 42 de Beatrijslegende onder den titel: 'Van een nonne die beatriis hiete'. De tekst van deze legende alsmede die van het Haagsche handschrift stemmen bijna geheel overeen met de redactie van onze Sproke. In het 2^e deel van de Vooy's 'Marialegenden', lezen wij hetzelfde verhaal naar een Düsseldorfer handschrift afgedrukt, waarin de schrijver zich 'broder gijsbert' noemt, wat opmerkelijk kan genoemd worden, daar de zegsman van onzen dichter insgelijks 'broeder ghijsbrecht' genoemd wordt. In den Haagschen codex luidt het opschrift: 'Van eene nonne, die Beatris hiet' Alanus de Rupe (gestorven in 1475) nam de legende van Caesarius bijna woordelijk over in zijn 'Tractatus mirabilis de ortu atque progressu Psalterii Cristi et Mariae ejusque confraternitatis' (ed. Joh. Andr. Coppenskin, Venetiis 1665). Ook in het 'Vaderboeck' (1511) treft men de legende aan op fol. 123, c en d, onder den titel: 'Een exempel van Beatrix die costerinne'. Het is echter zeer beknopt en de gevoelswaarde is gering. In 1841 gaf Dr. W.J.A. Jonckbloet de Beatrijs uit, waarop hij achttien jaar later, in 1859, eene tweede uitgave liet volgen. In deze laatste editie geeft Jonckbloet verslag van eene berijming

onzer legende door F. Petrus Vloers, in diens ‘Tweede deel van de wonderbaere mirakelen van den H. Roosenkrans’, te Antwerpen gedrukt in 1659; deze berijming is echter zonder dichterlijke waarde en mist de eigenaardige bekoring, die ons zoo weldadig aandoet, in de XIV-eeuwsche Sproke. J.A. Alberdingk Thijm gaf van de Beatrijs-legende eene vrije navolging in zijne ‘Legenden en Fantaiziën’ (1847). In zijne ‘Gedichten’ (1859, I) vinden wij van den Vlaamschen dichter Nolet de Brauwere van Steeland eene op rijm gebrachte omwerking naar het proza van Charles Nodier, terwijl eindelijk in ‘De Gids’ (1879) voor de eerste maal eene vertaling verscheen in viervoetige jambische verzen, door C. Honigh, vertaling die insgelijks opgenomen werd in zijn bundel ‘Geen Zomer, Nieuwe Gedichten’ (1880). Deze berijmde bewerking is vrij getrouw en bezit goede eigenschappen; zij draagt echter sporen van vluchtigen arbeid en mist o.i. die stemming van middeleeuwsche vroomheid, die van het eerste woord tot het laatste de oorspronkelijke Sproke kenmerkt. Wilhelm Berg (Mevrouw Lina Schneider) bezorgde in 1870 eene metrische Hoogduitsche vertaling, en de Zwitsersche dichter Gottfried

Keller bewerkte de legende in zijn 'Sieben Legenden' (1872), onder den titel 'Die Jungfrau und die Nonne'. In 1901 heeft de dichter Maurice Maeterlinck, met dezelfde ontwijpende pen waarmee hij 'L'Ornement des noces spirituelles de Ruysbroeck l'Admirable' schreef, onze schoone Sproke tot libretto verwerkt voor een mirakelspel in drie bedrijven met muziek, waarin niet alleen de motieven en verhoudingen eene sterke wijziging ondergingen, maar dat eene ware posse kan genoemd worden. In 'Soeur Beatrice' is Maeterlinck's mystiek eenvoudig grove mystificatie. In 1901 verscheen als n° 2 van 'Van alle Tijden', onder redactie van C.G. Kaakebeen en Jan Ligthart, een onveranderde afdruk van het Haagsche handschrift en de dichter P.C. Boutens liet in het tijdschrift 'De XXe Eeuw' (April 1907) een strophisch gedicht 'Beatrijs' verschijnen, dat ook later in eene afzonderlijke uitgave het licht zag. Boutens' gedicht is een fijn gedreven juweel van hedendaagsche poëzie; de groote Hollandsche dichter heeft ook alleen de figuur van Beatrijs behandeld op mystieke, wazige wijze: van den jongeling en Beatrijs' avontuurlijk wereldsch leven hooren wij haast niets. 't Is een meesterstukje. Eindelijk verscheen in 1901

te Antwerpen bij den uitgever Buschmann eene prachuitgave, geïllustreerd door Ch. Doudelet. Deze uitgave is bewerkt onder toezicht van Hendrik de Marez naar het handschrift, met raadpleging van Jonckbloet's uitgave en de herziening van Lecoutre in de 'Leuvensche Bijdragen'. Als bijlage werd voor het buitenland de oorspronkelijke tekst vertaald, in het Fransch door H. de Marez, in het Duitsch en Engelsch door A.W. Sanders van Loo; jammer genoeg zijn deze vertalingen zeer gebrekkig: sommige Middelnederlandsche woorden, die den vertalers niet bekend waren, werden door hen met Nieuwnederlandsche woorden vergeleken en op die wijze vertaald. Dit vrij zonderling procédé pleit natuurlijk niet voor de uitgave. In 1914 heeft Dr. A.J. Barnouw de Beatrijs uitgegeven als n° 3 van de 'Publications of the Philological Society', met vooraf eene beknopte spraakleer van het Middelnederlandsch in de Engelsche taal (Oxford University Press). In Engelsche vertaling is onze Sproke ook opgenomen in 'The Pageant' (1896) onder den titel 'The tale of a nun'. In de 'Revue Blanche' vindt men ook eene Fransche vertaling.

In de bewerking, die wij hier thans den lezer vóór den oorspronkelijken tekst van onze Sproke aanbieden, hebben wij zoo getrouw mogelijk de Middelnederlandsche redactie gevolgd en tevens getracht - waar dit maar eenigszins mogelijk was - de schoonheid van het middeleeuwsch dicht bewaard te houden.

Wij achtten het meer dan noodzakelijk, dat ons volk niet langer meer zou verstoken blijven van het genot, dat ons de lezing van menig middeleeuwsch letterkundig gewrocht steeds verschaft heeft. In den Vlaamschen boekhandel vindt men haast geen enkele uitgave meer van de Beatrijs-Sproke; die van Jonckbloet is uitgeput en men zou haar zelfs vergeefs zoeken in de meeste boekerijen van het land; die van C.G. Kaakebeen is bijna onvindbaar geworden. Voeg daarbij dat de oorspronkelijke tekst slechts door vakgeleerden en eene kleine schare van ons volk kan genoten worden, en men zal dadelijk inzien, dat eene getrouwe, liefst metrische en berijmde bewerking in onze huidige Nederlandsche spelling meer dan wenschelijk was.

Mocht onze arbeid er in Vlaanderen toe bijdragen, weedom liefde te doen ontwaken tot de Middelnederlandsche letteren, waarvan

menig gewrocht nog ten huidigen dage voor de groote meerderheid van ons volk onbereikbaar, dus ongenietbaar is gebleven, bij gebrek aan passende uitgaven, bevattelijk voor allen, vrij van overbodige conjecturaalkritiek en naast den tekst gevoegde noten, die het lectuurgenot onvermijdelijk bij den lezer matigen.

Sluiten wij hier thans met de woorden van Van Vloten, die zegt, dat hij die de voortbrengselen van middeleeuwsch dicht of on dicht zuiver en waarlijk genieten wil, niet den graad van ontwikkeling en beschaving, van geloof of ongeloof moet betrachten, waartoe hij zelf mag geklommen zijn, maar zich onverdeeld in den zin en de stemming moet verplaatsen dier vrome schrijvers, die schreven zooals de maatschappij, waarin zij leefden, handelde, onder de volstrekte oppermacht des geloofs. Slechts dan zal hij een open oor kunnen hebben voor hunne ongekunstelde, kinderlijk-geloovige, dikwijls roerend-eenvoudige taal, hij zal zich verlustigen in de natuurlijke, argelooze speling van een kinderlijk vernuft, dat overal wonderen zocht en wist te vinden.

Antwerpen, 5 Maart 1918.

JULIUS GONDRY.

Beatrijs

Van dichten komt me weinig bate:
 De lieden raân me, dat ik 't late
 En langer pijn niet 't gemoed;
 Doch Haar tot roem, die zalvend goed,
 Als Moeder, Maagd ook was gebleven,
 Heb ik hier 't Wonder aangeheven,
 Dat wis gepleegd heeft God de Heer,
 Zijn Voedster, Maria, ter eer.
 Ik ga dus van een non verhalen:
 Mocht Godes bijstand mij niet falen,
 Om stiptlijk hier mijn dicht te schrijven
 En ook der waarheid trouw te blijven.
 Wie 't schoon mirakel mij deed kond
 En 'tzelve in zijn boeken vond,
 (Hij mocht ze in 't klooster toen bewaren)

Was broeder Ghijsbrecht, oud van jaren,
Een hooggodvruchtig Willemijn.
Laat dus mijn dicht begonnen zijn:
De non was hoofsch en fijn van zeden;
Men vindt er stellig geen meer heden
Die haar gelijken mag: zoo rein,
Zoo schoon en vroom was 't nonnekijn.
Zoo 'k hier de schoonheid harer leden
Ging loven, haar bevalligheden,
't Waar' stellig buiten voeglijkheid.
Verneem thans wat zij langen tijd
En plichtbewust in 't klooster deed,
Waar trouw zij droeg het boetekleed:
Steeds naarstig nam de nonne daar
't Bedrijf van kosteresse waar;
De jonkvrouw was noch lui noch trage,
Hetzij des avonds of bij dage.
Men vond haar ijvrig steeds aan 't werk:
Te luiden placht zij elk ter kerk
En ook te wekken iedren morgen;
Voor licht en kerksmuk moest ze ook zorgen.

Het hart der jonkvrouw zwaar beladen
Met liefde was, die wonderdaden
Verrichtte steeds door heel het land.
Bijwijlen zaait ze scha of schand,
Stort gramschap, leed soms in 't gemoed,

Doch dikwerf blijdschap ook en goed.
Den wijze weet ze zóó te plagen,
Dat hij, als dwaas, ook min zal dragen,
Het zij hem lief nu, 't zij hem leed;
En deze zóó, dat hij niet weet,
Of hij moet spreken luid of zwijgen,
Om dra het liefdepand te krijgen.
Ook menigeen brengt zij ten val,
Die opstaat als 't behagen zal.
De liefde maakt hem hoogstmilddadig,
Die vroeger steeds was ongenadig
En liever zijnen penning hield.
Men vindt ook lieden, zóó beziel
Door min, die 't alles, groot of klein,
Getrouwlijk deelen, als gemeen:
Nu weelde, blijdschap, soms ook rouwe;
Eerst zulke liefde noem ik trouwe.
't Is mij ondoenlijk al het leed
Te noemen, al wat voorspoed heet,
Dat uit de liefdebron kan vloeien;
De non dus zal men niet verfoeien,
Dewijl de maagd was zonder kracht
Voor liefdes list en overmacht.
De duivel immers zal nooit wachten
Om naar het kwaad ons doen te trachten,
't Zij ochtend, avond, laat of vroeg:
Bekoren kan hij steeds genoeg.

Zoals hij 't placht, na rijp beraden,
 Verzocht hij haar tot zondedaden,
 Zoodat de doodsbenauwde maagd
 Den Heere bidt, ootmoedig vraagt,
 Dat Hij zich harer mocht ontfermen.
 'Bedrukt, gewond - wie zal 't beschermen? -
 Door vuurge liefde is mijn hart.' -
 Zoo sprak ze - 'Hij, wien thans mijn smart
 En niets op aarde ook is verholen,
 Ook weet dat 't leed mij zal doen dolen.
 Voor mij vangt aan een ander leven,
 En 't boetekleed moet ik begeven.'

Verneem thans hoe 't niet haar verging:
 De zuster zond den jongeling,
 Dien lang reeds had ze oneindig lief,
 Vol teederheid een minnebrief,
 Om snel, tot eigen baat, te komen
 Tot haar, het voorwerp zijner droomen.
 De boô ging waar de jongling was,
 Die fluks het minnebriefken las,
 Geschreven door zijn hertsvriendin.
 Wat was hij zalig, blij van zin;
 O, waar' hij daadlijk reeds bij haar!
 Sinds beiden waren twalef jaar,
 Bedrukte min de teedre harten,
 Wat dikwerf baarde vele smarten.

De jongling reed, zoodra hij kon,
Naar 't klooster der geliefde non.
Hij zette zich voor 't vensterkijn
En wou zoo graag, o mocht het zijn!
Zijn liefste spreken en ook zien.
Hij zag - o vreugd! - reeds kort nadien
De zuster zich ter venster spoeden,
Voor 'twelk, in breedte, ijzren roeden,
In lengte ook waren aangebracht.
Wat werd geslaakt daar meenge klacht,
Wen hij zat buiten, 't liefje binnen,
Vervuld met liefde hart en zinnen!
Zóó zaten beiden langen tijd,
Dat ik u hier te zeggen mijd,
Hoe dikwerf' bloes haar wangen kleurde.
Zij sprak: 'Ai mij, wat toch gebeurde,
Verkoren lief, ik voel zoo 'n wee!
Spreek toch tot mij een woord of twee,
Dat dra zal sterken ziel en harte!
De liefde baart mij zulke smarte,
Doorwond geheel is mijn gemoed;
Van u verlang ik troost en goed,
Geen zaal'gen stond zou 'k meer beleven,
Mocht gij, mijn lief, geen laafnis geven!'

De jonkman sprak toen blij te moed':
'Gij weet zoo goed, o liefken zoet,
Dat wij sinds vele, lange jaren
Een vuurge liefde in 't hart bewaren,
Doch nooit genoten minnelusten
En zelfs elkander niet ééns kusten.
Vrouw Venus, de godin der liefde,
Die zóó ons beider harte griede,
Mocht God de Heer de onzaalge doemen,
Die hier op aard twee zulke bloemen
Verwelken laat en wis bederven!
O, kon ik toch van u verwerven,
Dat gij 't habijt woudt nederleggen,
En mij ter rechter tijd ook zeggen,
Hoe 'k uit dit klooster u kon leiden.
'k Zou dan, zoet lief, u doen bereiden
Van kostbre wol de beste kleeren
En die ten schoonste doen fourreeren:
Zoo mantel, rok als bovenkleed.
Verlaten zal 'k u nooit en, weet,
Met u wil 'k mij in 't leven wagen
En leed zoowel als vreugde dragen:
Daarvoor zij borg u mijne trouw!
'Lief mijn' - sprak toen de jonge vrouw -
'Dit pand neem 'k gaarne van u aan
En wil met u zoo verre gaan,
Dat niemand hier in dit konvent,

Met ons verblijf ooit raakt bekend.
Wil me in den boomgaard buiten wachten.
Vanavond over zeven nachten:
Wij treffen, lief, elkander daar,
Bij eenen wilden rozelaar;
Wacht daar op mij, zoodra ik kom,
Dan zijn we bruid en bruidegom.
Ook wil ik gaan waar gij begeert,
En zoo me maar geen ziekte deert
Of zorgen drukken mij te zwaar.
Dan kom ik wis en zeker daar.
Van u, mijn vriend, verlang 'k daarom,
Dat gij daar zijn zult wen ik kom.'

Wen die belofte was gedaan,
Verliet hij haar en is gegaan
Waar hij zijn ros gezadeld vond.
De jonkman steeg in 't zaâl terstond,
En stapvoets reed hij zoo te paard
Al door de velden stedewaart'.
Zijn hartsvriendin hij niet vergat,
Want 's anderdaags kocht in de stad
Hij blauwe stof en fijn scharlaken,
Waarvan hij voor zijn bruid liet maken
Een rok en mantel, fijn fatsoen,
Een opperkleed en hoofdkaproen;
Het al gevoerd wel naar behooren

Met 't fijnste bont dat ooit te voren
Een vrouw als kleedervoer mocht dragen:
Het vond slechts lof bij hen die 't zagen.
Haar kocht hij gordel, mes en tasch,
Al wat maar duur en duurzaam was;
Ook kapselsmuk en gouden ringen
En nog veel ander kostbre dingen.
Naar al wat hoefde eene bruid
Aan smuk en tooi zag hij daar uit.
Hij nam aan geld vijfhonderd pond
En trok op zeeuren avondstond
Ten heimlijkst buiten zijne stede;
Al deze weelde nam hij mede
Op zijn zoo zwaar beladen paard.
Alzoo reed hij nu kloosterwaart',
En in den boomgaard zocht hij daar
Den aangewezen rozelaar:
Hij vlijde zich daar neer in 't kruid
En beidde de aankomst zijner bruid.

Van hem nu zwijg ik hier een stond
En spreek van haar, die, 't hart verwond
Door liefde, in angst op uitkomst wacht.
Zij luidde nog vóór middernacht
Ter vroegmis, waarin werd gezongen
Door al de zusters, oud' en jongen,
Die droegen daar de boetkleedij.

Wanneer de kerkdienst was voorbij
En elkeen toog ter slaapzaal heen,
Bleef op het koor de maagd alleen
En zonk toen in gebeden neer,
Zooals zij 't dikwerf placht weleer.
Godvreezend sprak de nonne daar,
Toen zij geknield lag voor 't altaar:
'O reine Moeder van den Heer,
Niet langer zou 'k verduren meer
Mijn arrem lichaam in 't habijt.
Gij, Maagd, die al doorziende zijt
En 's menschen hart en aard doorgrondt,
Gij weet ook dat ik te aller stond
Ootmoedig was in beê en tucht;
't Was al om niets dat ik verzucht!
Want liefde wist mij zóó te plagen,
Dat dra ik 't wereldsch kleed moet dragen.
Zoo waar als éénmaal Gij, o Heer,
Gekruisigd werd, gewond zoo zeer,
Al tusschen beide moordenaren;
En Lazarus, in 't graf gevaren,
Verrijzen deedt uit wissen dood;
Zoo waarlijk kent ook Gij mijn nood
En zult mij de euveldaad vergeven.
Ik moet in zware zonden sneven!

De non verliet daarop het koor
En ging tot 't beeld der Maagd, waarvoor
Zij hoogsteemoedig knielde neer
En trouwvol sprak haar beden weer.
'Maria', sprak zij onversaagd,
'Ik heb u dag en nacht geklaagd
Vertrouwlijk steeds mijn harteleed;
Maar 't mocht niet baten wat ik deed
En wis zal mij 't verstand begeven,
Zoo 'k in 't habijt bleef langer leven.'
Heur kappe toog zij uit aldaar
En lei die neder op 't altaar.
De jonkvrouw, straks nog 's Heeren bruid,
Trok toen haar beide schoentjes uit,
En vóór het beeld der Maagd hing zij
De sleutels van de sacristij.
Verneem nu, 'k zeg het u voorwaar,
Waarom toch zij die hing aldaar:
Opdat men ze daar vinden mocht,
Zoo men bij priemtijd er naar zocht;
Want 't was gebruikelijk te allen tijd',
Dat wie langs 't beeld der Maged schrijdt
Zijn oog deemoedig derwaarts slaat
En bidt 't 'Ave' aler hij gaat.
Daarop was zij dan ook bedacht,
Toen zij aldaar de sleutels bracht.

Door nood gedreven, 't hart vol leed,
Met slechts om 't lijf nog 't onderkleed,
Was zij naar eene deur geslopen,
Die zeer behendig zij deed open.
Langs daar ging zij nu 't klooster uit,
Ten heimlijkst, zonder 't minst geluid.
Met schroom trad ze in de kloostergaarde,
En toen de jonkman haar ontwaarde
Sprak hij: 'Zoet lief, verveert u niet,
Want 't is uw vriend, dien gij hier ziet.'
Als beiden nu te zamen kwamen
Begon de jonkvrouw zich te schamen,
Omdat in 't onderkleed zij stond
En hij haar blootshoofds, barvoets vond.
Hij sprak nu: 't Zou u wis behagen
Een beter, schooner kleed te dragen,
Want zulks past bij uw schoonheid zeer.
Wees dus niet boos wen ik begeer,
Dat gij dit al aanvaardet hier.'
Toen gingen ze onder d'eglantier:
De jonkman daar zijn liefste bood
Al wat zij hebben kon van nood';
Aan kleeren gaf hij haar twee paar,
Waarvan zij aantrok 't blauwe daar.
Bekoorlijk zag de maagd er uit,
En vriendlijk loeg hij toe zijn bruid.
'Schoon lief - sprak hij - dit hemelsblauw

Staat schooner u dan 't somber grauw!'
Wanneer nu reeds dit was gedaan,
Trok ze ook terstond daar kousen aan
En schoenen van Cardovaleer,
Veel schooner dan de haar weleer.
Hij gaf zijn hartsvriendinne toen
Van witte zijstof een kaproen,
Die bendig zij op 't hoofdje hing.
Nu kuste haar de jongeling
Zeer minzaam op haar zoeten mond,
En 't scheen hem, nu zij voor hem stond.
Dat rond hem heen 't al was verklaard.
Met haaste ging hij tot zijn paard,
In 't zadel hief hij fluks zijn bruid
En reed zoo verre met haar uit,
Dat 't reeds alom begon te dagen
En nergens zij vervolgers zagen.
Als 't oosten reeds in zonlicht baadde,
Kloeg zij: 'Dat God door Zijn genade
Ons altijd mocht in 't leven sparen.
Ik zie voor mij den dag verklaren!
Waar' ik bij u niet, 't klooster uit,
Ik had ter prime reeds geluid,
Zooals weleer ik dikwijls deed
In 't klooster waar ik boete leed.
Ik vrees dat mij die vaart berouwe,
De wereld biedt zoo weinig trouwe,

Al heb ik mij gekeerd tot haar,
Zij lijkt den loozen kwanselaar,
Die klatergulden ringen stout
Verkoopt voor die van 't zuiverst goud.'

Ach, schoonste schoone, spreek zoo niet,
Zoo ik u te eeniger tijd verliet,
Mocht God mij langer niet bewaren!
Waar wij ook beiden henen varen,
'k Begeef u nooit, in weelde of nood:
Ons scheidt nog slechts de bitt're dood.
Waarom dien argwaan toch gevoed?
Heb ik dan ooit mij, liefken zoet,
Getoond bedrieglijk, harteloos?
Sinds ik u tot mijn bruid verkoos,
Vermocht zelfs niet een keizerin
In mij te ontsteken 't vuur der min.
Zoo ik haar huwen kon, voorwaar,
'k Verliet u, liefste, niet om haar;
Daarvan kunt gij verzekerd zijn.
Wij voeren toch aan zilver fijn
Met ons, mijn bruid, vijfhonderd pond,
Dat u behoort vanaf dien stond;
Al varen wij in vreemde landen,
Wij hoeven daarom niets te panden
Tot onderhoud in zeven jaren.'
Al stapvoets rijdend, 's morgens waren,

Gekomen zij aan een foreest,
Waar al de vogels vierden feest;
Die maakten daar zoo 'n luid geschal,
Dat men 't kon hooren overal;
Elk zong naar eigen wijs en aard.
Daar stonden bloemkens, 't leek een gaard',
Ook veel op 't groene veld ontloken,
Die lieflijk tierden, heerlijk roken.
't Geluchte was ook schoon en klaar,
En vele slanke boomen daar
Ook stonden, rijk in bladerdos.
De jonkman, toen opeens in 't bosch,
Zag naar de trouwgeliefde maagd
En sprak: 'Mijn bruid, zoo 't u behaagt.
Laat ons thans poozen, bloemen garen,
Geen schooner plek kan men ontwaren:
Laat ons hier spelen 't minnespel!'
'Wat meent ge, booze dorper, wel!
Ik zou verpoozen me op dit veld
En doen als zij, die, 't al voor geld,
In schande een tuchtloos leven leidt!
Ik hadde weinig eerbaarheid,
En 't waar' u stellig niet geschied,
Waart gij van dorpschen bloede niet!
Ik mag wel droevig zijn te moede.
Vrees om uw aanzoek Godes woede
En spaar voortaan mij 't zondig woord!

In 't dal de vogels zingen; hoort
Veeleer naar 't vreugdig vooglenlied:
De tijd zult ge u beklagen niet!
Wen ik bij u zal zijn gansch naakt,
Op 't donzig bedje welgemaakt,
Doe al wat u dan mag behagen
En gij tot zingenot kunt vragen;
Door droef nis wordt mijn ziel gekweld,
Nu gij me zulks hebt voorgesteld!

Hij sprak toen: 'Lief, het beige u niet,
Het was Vrouw Venus die 't mij ried.
Dat God mij geve schande en plagen,
Mocht ik nog ooit daarvan gewagen.'
Zij sprak: 'Welaan, 't zij u vergeven,
Gij zijt mijn toeverlaat, voor 't leven
Mijn vriend op aarde uitverkoren!
Zoo 'k zelfs Absolon mocht bekoren
En ik, mijn lief, verzekerd waar'
Met hem te leven duizend jaar,
Gansch vredig en in weeldrigheden,
Ik zou daarmee niet zijn tevreden.
Want, weet, ik heb u zoo verkoren,
Dat ik wel nooit 't verwijt zal hooren:
Gij hebt uw liefste lief vergeten!
Waar' ik in 't hemelrijk gezeten
En zoo op aard' gij u bevondt,

Ik kwam, mijn vriend, tot u terstond!
Mocht God het laten ongewroken,
Dat ik zoo dwaaslijk heb gesproken!
De minste vreugde in 't hemelrijk
Is hier op aarde aan niets gelijk;
Want daar is 't kleinste zóó volmaakt,
Dat men er slechts één vreugde smaakt:
't Is God te minnen zonder ende.
Ter wereld vindt men slechts ellende,
Geen stroopijl is al 't aardsche waard,
Bij 't minste, 't kleinste in 's Hemels Gaard.
't Zijn vroede liên, die 't Rijk begeeren,
Al moet in dwaling ik verkeeren
En wis in zware zonden sneven,
Door u, mijn lief en al in 't leven!'

Zoo klonk hun beider liefdewoord.
Langs berg en dal zij reden voort,
Doch alles zeggen kan 'k hier niet
Wat tusschen beiden is geschied.
Zij reden dus zoo voort, totdat
Ze beiden kwamen in een stad,
Die schoon in 't dal gelegen was.
't Beviel hun beiden daar zoo ras,
Dat zij er bleven zeven jaren,
Er steeds in alles weeldrig waren
En lijfsgeneugten vrij genoten.

Twee kinderen zijn uit haar gesproten;
Doch toen hun geld na zeven jaren,
Hun ponden al, verteerd en waren,
Moest dra tot onderhoud verpand,
Wat eens zij brachten uit hun land:
Hun kleeren, paarden en sieraân,
't Werd al voor half geld afgestaan
Eilaas, aldra was 't wein'ge op
En steeg hun beider nood ten top;
Want nooit had zij ook leeren spinnen,
Waarmee nu ze iets had kunnen winnen.
De tijden werden hard in 't land
En hongersnood rees te allenkant';
In prijs steeg alles, spijs en goed.
Hierdoor zij werden droef te moed',
Doch waren beiden liever dood
Dan ooit te bedelen om brood.
't Was nooddruft, die, al was 't hun leed,
Hen van elkander scheiden deed.
Het eerst verbrak de man zijn trouw;
Hij liet heur daar in diepen rouw
En keerde naar zijn land toen weer.
Sindsdien zag zij heur man niet meer,
Doch met haar achter bleven daar
Twee schoone kindren wonderbaar.

Zij sprak: 'k Heb vroeg en laat geducht
Al 't leed, waaronder ik thans zucht.
Ik moet in leed en kommer leven,
Want hij heeft trouwloos mij begeven,
Op wien ik mij verliet. O Maagd
En Moeder Gods, zoo 't u behaagt.
Bid voor mijn kindren kleen en mij,
Opdat in nood niet sterven wij.
Bedrukt, bezwaard is mijn gemoed,
Want beide, ziel en lijf, ik moet
Met zware zonden overstelpen.
Maria, Maagd, wil mij dus helpen!
Al had ik zelfs ooit leer en spinnen,
Ik zou hiermee niet kunnen winnen
Op veertien dagen thans een brood.
Ik moet begeven mij, uit nood.
Al buiten steê, en daar op 't veld
Vergooien mij voor eenig geld,
Waarmee 'k mag koopen spijs en goed.
In geen geval duldt mijn gemoed
Mijn arme kindren te begeven!'

Zoo trad zij in een zondig leven,
Want, weet, men zei het mij voorwaar,
Dat deze vrouwe zeven jaar
Van zware ontucht leidde een leven,
En meen'ge zonde heeft bedreven.

Doch wat zij ook begaan toen heeft,
In leed en rouw heeft zij geleefd;
In 't al had zij ook nauwlijks zin
En deed het slechts voor 't klein gewin,
Waarmee haar kroost zij hield in 't leven.
Wat helpt hier toch gezegd, beschreven,
Haar zonden, schandelijk en zwaar,
Bedreven tijdens veertien jaar?
Doch, 'tzij in kommer of verdriet,
De arme vrouw verzuimde niet
Te lezen, trouw zelfs in haar lijden,
Dag in, dag uit, de acht getijden,
De Moeder Maagd tot roem en eere;
Opdat toch eens Zij haar bekeere
Van al de booze zonedaden,
Waarmee haar ziele was beladen
Gedurende die zeven jaar.
(Ook zeven jaar met hem, die haar
En ook zijn kroost in nood verliet,
Ten prooi aan kommer en verdriet:
Haar leven was toen ééne smart,
Het noodlot zwaar, de tijden hard.
Dit laatste hadt gij reeds gehoord;
Verneem thans hoe zij leefde voort:)
Op 't einde van die veertien jaar,
Zond God de Heer in 't herte haar
Berouw en spijt, zoo zwaar en groot,

Dat zij veel liever ware dood
Dan nog meer zonden te begaan,
Zooals tot dan toe had gedaan
Met 't lichaam zij, in duivels macht.
Zij bad en weende dag en nacht,
Zeer zelden blonk geen traan ih de oogen.
Zij sprak: 'O Maagd, die Hem mocht zoogen,
Gij reinste Vrouwe, aller vrouwen,
Laat vruchteloos niet me op u bouwen
En sta mij toe u te verkonden,
Dat ik berouw voel om mijn zonden;
Ze doen mij thans, o Maagd, veel leed.
En zijn zoo groot, dat ik niet weet
Waar ik bedreef die en met wien.
Eilaas, wat zal met mij geschiên!
Om 't Oordeel Gods verkeer 'k in zorgen,
Want niets blijft voor Zijn blik verborgen
En éénmaal zal het duidelijk blijken,
Wie zondig was van armen, rijken;
Des zondaars schuld zal zijn gewroken,
Tenzij hij hadde biecht gesproken
En wel volbracht de zondeboet:
Des heerscht geen twijfel me in 't gemoed;
Doch mij bezwaren vrees en leed,
Want droeg ik ook een haren kleed
En ging van stonden aan hiermee
Van land tot land, van steê tot steê,

Gansch barrevoets, in wollen pij,
Het zou, eilaas! niet helpen mij,
Om vrij van zonden weer te leven,
Tenzij, o Maagd, Gij steun mocht geven,
Zooals Gij, Bron van Zaligheid,
Reeds menig harte hebt verblijd;
Lijk Theophilus heeft bevonden,
Die, overstelpt met zware zonden,
Den duivel eertijds had gegeven
Ten prooi zijn ziel en ook zijn leven,
En hem erkend had als zijn Heer:
Nochtans verlostet Gij hem weer!
Al ben ik zondig, Maagd, boosaardig,
Thans troosteloos en ook nietswaardig,
Hoe 'k dwaalde ook op 't zondepad.
Gedenk, o Vrouw, dat ik steeds bad
Getijden, u tot roem en eer.
O neem me in uw genade weer!
Ik ben een vrouwe diep bedroefd,
Die hulp en troost van u behoeft.
Te zeggen thans verstout ik mij,
Dat ongeloond liet nimmer Gij
't Gebed van hen die bijstand vragen,
Het 'Ave' bidden alle dagen
En gaarne uw getijden lezen.
Zij mogen steeds verzekerd wezen,
Dat hun daarvan komt heil en baat:

Zoo aangenaam is u die daad!
Eens werd u, Maagd, van 's Hemels troon,
Te Nazareth door uwen Zoon
Een heilge boodschap toegezonden,
Zooals nooit bode mocht verkonden,
Een groet, te voren nooit gehoord;
Daarom is wis datzelfde woord
U steeds zoo aangenaam en zoet,
Dat hij, die bad het 'Wees gegroet',
Uw goedheid steeds heeft ondervonden
Al was hij ook in zware zonden:
Gij zoudt voor hem genade afsmeeken,
Hem van die zonden vrij doen spreken!
Alzoo ging tot de Maged klagen
De zondares schier alle dagen.
Zij nam een kind aan elke hand,
Ging dan met hen door heel het land,
En leefde daar in grooten nood
Van 'tgeen men haar uit meelij bood.
Zóólang zwierf de arme vrouwe rond,
Tot zij ten laatst weer 't klooster vond,
Waar eens zij leefde vroom als nonne.
Toen laat, na 't ondergaan der zonne,
Werd, bij een weduwe aangekomen,
De vrouw uit deernis opgenomen
En mocht aldaar dien nacht verblijven.
De weduw' sprak: 'U te verdrijven

Met uwe kindren ware snood:
 Mij dunkt, zij hebben rust van nood'.
 Wees welkom dus en zet u neer!
 'k Wil met u deelen wat de Heer,
 Op aarde onze Albehoeder,
 Mij gaf door 't toedoen zijner Moeder.'
 Zij bleef dus met haar kindren daar.
 Ach, wist de arme vrouw toch maar
 Hoe 't er thans toeging in 't konvent!
 Zij sprak dus: 'Vrouwe, is 't u bekend,
 Of dit een nonnenklooster is?'
 'Jawel - sprak deze - en gewis,
 Is 't ook het rijkste van dit rijk
 En aan geen ander hier gelijk.
 Van allen die 't habijt er dragen
 Hoorde ik nog nooit het minst gewagen,
 Dat één van hen blameeren kon:
 Zóó vroom aldaar is elke non.'

Zij, die bij hare kindren zat,
 Sprak toen: 'Waar toch vernaamt gij dat?
 Ik hoorde tijdens vele weken
 Zooveel van eene nonne spreken
 En, weet, men zei het mij voorwaar,
 Dat kosteres zij was aldaar.
 Hij die 't vertelde mij loog niet:
 Het is voor veertien jaar geschied:

Alstoen verliet zij dit konvent
En nooit werd iemand hier bekend,
Naar welke streek de wijk zij nam.⁷
De gastvrouw werd hierop toen gram,
Verbolgen klonk haar dreigend woord:
'Die tale, vrouw, is ongehoord,
En hoorde ik nogmaals dezen hoon,
Gij bleeft niet langer in mijn woon!
Want tijdens volle veertien jaar
Was kosteres de zuster daar.
En nooit kon men haar hulp ontberen -
Tenzij haar kwalen mochten deren -
Al ware 't slechts één enklen stond;
Veel slechter waar' hij dan een hond,
Die anders van haar sprak dan goed!
Zij draagt een kuischheid in 't gemoed,
Die nooit een andre dragen mocht.
Wie alle kloosters ook bezocht
Hier, tusschen Elbe en Gironde,
Ik wed, dat hij geen vinden konde,
Die zulk een schat van kuischheid heeft!'

Die steeds in zonden had geleefd
Vond deze tale wonderbaar.
'Zeg mij toch, vrouw, - sprak zij tot haar -
Hoe hiet haar moeder, hoe haar vader?'
De weduw' noemde hen te gader.

Toen werd de ellend'ge alles klaar.
De smart bedrukte haar zoo zwaar;
In stilte weende zij bij nacht.
'k Heb niets tot pand, zoo klonk haar klacht,
Dan in 't gemoed mijn groot berouw.
Sta mij thans bij, Maria, Vrouw!
Mijn zonden doen mij zooveel leed,
Dat, wist ik eenen oven heet,
Die zoo in lichterlaaie stond,
Dat 't vuur sloeg uit den ovenmond,
Ik fluks daarin mij zou begeven,
Zoo 'k vrij van zonden weer mocht leven!
De wanhoop, Heer, hebt Gij doen haten.
Daarop wil ik mij thans verlaten.
Ik hoop nog steeds op gratie, Heer,
Al kwelt de angst mij nog zoo zeer
En moet ik Uwe woede vreezen!
Op aarde kon geen zondaar wezen,
- Sinds Gij te midden van ons waart,
Als mensch geleefd hebt op deez' aard'
En toen den marteldood woudt sterven -
Die Uw genade, o Heer, moest derven.
Wie in berouw zocht Uw genade,
Verkreeg die steeds, al kwam hij spade.
Dit hebt voordezen Gij getoond,
Toen Gij gekruisigd en gehoond
Werd, tusschen beide moordenaren;

De ziel woudt gij nochtans bewaren
 Van hem, die rouw in 't harte droeg
 En U in doodsstrijd gratie vroeg.
 Dat mijn berouw me ook thans bewaar!
 Uw woord klonk toen: 'k Zeg u voorwaar:
 Met mij, mijn vriend, zijt gij nog heden
 In 't eeuwig Rijk der Zaligheden.'
 Ons werd Uw goedheid openbaar,
 Toen Gisemast, de moordenaar,
 Ten laatste om Uw genade bad.
 Hij gaf U, Heere, goud noch schat,
 Doch slechts 't berouw om zijne zonden.
 Uw goedheid, Heer, is niet te gronden,
 Zooals geen sterv'ling ook vermag
 Het peilloos meer op eenen dag,
 Als 't land rondom, weer droog te maken.
 Wie ooit in zonden moest geraken,
 Vond ook bij U genade, o Maagd!
 Al heb 'k in zonden mij verlaagd,
 Wijl groot berouw 'k in 't hart mag dragen,
 Zal 'k niet vergeefs om bijstand vragen!'

De ellend' ge heeft zoolang gebeden
 Tot moeheid sloop in al haar leden,
 En haar beving een slaap zóó zacht,
 Dat hij heur peis in 't her te bracht.
 Toen nu de zwaarbedrukte sliep

Vernam ze een stem, die tot haar riep:
‘Gij, vrouwe, hebt zoo lang geklaagd,
Dat u verhoorde in 't eind de Maagd
En u van schuld heeft vrijgebeden!
Keer naar uw klooster weer nog heden,
Geen poort, geen deur, of gij vindt ze open,
Langs waar gij eens waart heengeslopen
Uit 't klooster naar den jongeling,
Die trouwloos van u henen ging.
De kleedren vindt ge op 't altaar weer,
Die gij gedragen hebt weleer;
Uw schoeisel, sluier en kaproen,
't Is al weer 't uwe, zooals toen.
Dit alles dankt de Maged gij:
De sleutels van de sacristij,
Die vóór Haar beeld gij hadt gebracht
Toen 't klooster gij verliet bij nacht,
Zóó wist de Maagd die te bewaren,
Dat niemand tijdens veertien jaren
Van al de zusters in 't konvent,
Uw wereldsch leven werd bekend.
Maria is u zóó genegen!
Door uw gebed hebt gij verkregen,
Dat Zij gedurende al dien tijd,
Voor u er droeg het boethabijt
En ook den kerkdienst heeft gedaan!
Gij zult weer naar uw klooster gaan,

Uw bed vindt gij er als te voren.
Van Godes tolk mocht gij dit hooren!’
Toen deze boodschap was gedaan,
Is zij ontwaakt en opgestaan;
Zij bad ootmoedig: ‘God, mijn Heer,
Geheng den duivel nimmermeer
Te brengen mij nog meer verdriet,
Dan mij tot nu toe is geschied!
Zoo 'k thans weer naar mijn klooster ging,
En als misdaadge men mij ving,
Zou 'k wis nog grooter schande dragen,
Dan tijdens al mijn zonedagen.
Ik srneek U, Heere Jezus zoet,
Bij 't kostbaar en onnoozel bloed,
Dat eenmaal uit Uw zijde liep:
Indien de stem die tot mij riep
Mijn zielezaligheid mocht baten,
Dat zij dan, Heere, 't niet zou laten,
Nog andermaal te komen daar,
Ten derden keere openbaar,
Opdat ik worde vrij van waan
En weer naar 't klooster moge gaan.
Zoo gij me op 't goede pad weer leidt,
Maria, wees gebenedijd!’

Den nacht hierop, in hare droomen,
Is weer die stem tot haar gekomen,
Doch deze maal klonk zij met kracht:
‘Te lang reeds, vrouw, hebt gij gewacht!
Keer spoedig weder in uw klooster,
De Heer zal wezen steeds uw Trooster.
Volbreng wat u de Maagd gebiedt,
Ik ben haar bode, twijfel niet!’
Dus heeft zij anderwerf vernomen
De stemme, die, tot haar gekomen,
Beval naar 't klooster weer te gaan;
Nochtans heeft zij zulks niet gedaan,
Omdat zij wou verbeiden nog
Den derden nacht. ‘t spookbedrog’ -
Sprak zij - ‘dat thans mijn ziele kwelt,
Dan moet gedaan zijn dra 't geweld
Des duivels en diens booze macht;
Mocht hij nog komen dezen nacht,
Maak hem dan Heere, zóó konfuis,
Dat hij verlaat met spoed dit huis
En 'k van zijn plagen weer wordt vrij!
Maria, sta mij, arme, bij!
Zoo Gij een stem mij hebt gezonden,
Om uwen wil mij te verkonden,
Ik smEEK u, Vrouwe, bij den Heer,
Zend dan die stem ten derden keer!’

Ten derden maal, den derden nacht,
Kwam weer die stem door Godes kracht,
Doch ditmaal met een wonder licht
En sprak: 'Waarom verzaakt ge uw plicht,
En doet niet wat de Maagd u ried?
Want 't is Maria die 't gebiedt!
Wil dus niet langer dralen meer.
Keer aanstonds naar uw klooster weer;
Langs welke deur gij ook wilt gaan,
Gij vindt ze voor u open staan.
Uw ordekleedren vindt gij weder
In de kapel, op 't altaar neder.'
Nadat zij 't al vernomen had,
Zag zij, die op baar bedkijn zat,
Het wonder licht verdwijnen weer.
Zij sprak: 'Het lijdt geen twijfel meer,
Die stem werd mij door God gezonden,
Om mij den wil der Maagd te konden.
Hoe wonderschoon was ook die glans!
't Waar euvel nog te dralen thans:
Mij wacht voortaan een ander leven;
Ik wil naar 't klooster mij begeven,
Maria dienen naar behooren,
Godvreezend, vroom weer als te voren.
Mijn kindren zal ik ook te gader
Den Heet vertrouwen, onzen Vader;
Dat Hij hun spare leed en kwalen!'

Zij trok haar kleedren zonder dralen
Toen uit, en heeft ze ermee gedekt
Zóó stil, dat niets hen heeft gewekt.
Zij kuste beiden op den mond
En sprak: 'Mijn kindren, blijft gezond!
Ik laat u hier, daar ik vertrouw
Dat u behoedt de Lieve Vrouw;
Had Zij, de Maagd, 't mij niet geboden,
Ik had u, schaapjes, niet ontvloden
Voor al de schatten binnen Romen!'
Hoor, wat haar toen is overkomen.

In rouw en moederziel alleen,
Trok zij naar 't oude klooster heen,
En, in den boomgaard daar geslopen,
Vond alle deuren er wijd open.
In 't klooster trad zij zonder vaar.
'Heb dank, Maria, - bad zij daar -
'k Keer binnen deze muren weer,
Dat mij behoede thans de Heer!'
Toen is zij verder nog geslopen,
En elke deur ging voor haar open.
Zoodra zij had de kerk betreden,
Heeft zij in stilte aldaar gebeden:
'O Gij die steeds genadig zijt,
Help mij thans dragen weer 't habijt,
Dat ik op 't altaar heb gebracht

Der Maagd, voor veertien jaar bij nacht.
Wanneer ik dit konvent verliet!
Hoor verder, 't is gelogen niet,
Ik zeg het, lieden, u voorwaar:
Haar kap en sluier vond zij daar,
Haar schoeisel ook ter plaatse weer,
Waar zij gelegd had die weleer;
Dit alles trok zij aan met spoed
En sprak: 'O Heere Jezus zoet,
Maria, die Zijn Moeder zijt,
Weest immermeer gebenedijd!
Maria, reine bloem van deugd,
Als Maagd hebt Gij in moedervreugd,
Uw Kind gedragen, zonder pijn,
Dat altoos onze Heer zal zijn;
Gij droegt een pand van dierbre waarde:
Uw Zoon schiep Hemel ende aarde.
De macht bekwaamt van God Gij, Maagd,
Te geven steeds wat men U vraagt.
Den Heer, op aard' den Albehoeder,
Moogt Gij gebieden als een moeder;
Hij mint U met zijn kinderhart!
Dat troost, dat sterkt mij in mijn smart.
Wie U mocht smeeken om genade,
Hij vond die steeds, al kwam hij spade;
Uw goedheid is oneindig groot!
Al was ik in verdriet en nood,

Zóó wist Gij alles te verkeeren,
Dat thans geen nooden mij meer deren.
O Maagd, gebenedijd zijt Gij!⁹
De sleutels van de sacristij
Mocht zij vóór 't beeld der Maagd ontwaren,
Waar zij die had gebracht voor jaren.
De sleutels heeft zij meegenomen
En is toen op het koor gekomen;
Daar brandde licht in alle hoeken.
Nu nam zij de gebedenboeken,
Lei op hun plaats die naar behooren,
Zooals zij dikwijls deed te voren,
En bad Maria, dat van lijden
En kwaad Zij haar steeds mocht bevrijden,
Alsmee haar kindren, die zij liet
In 't huis der weduwe in verdriet.
't Was alom stil, 't werd nacht stilaan,
En 't urewerk begon te slaan,
Waaraan men 't middernachtuur kende.
Zij nam het klokketouw bij 't ende
En zij, thans weder 's Heeren bruid,
Heeft zóó de metten toen geluid,
Dat zij die droegen er 't habijt,
Voor 't biduur waren fluks bereid
En uit de slaapzaal zijn gekomen.
Zij hebben niets van haar vernomen
Die bleef aldaar nog langen tijd

En nooit moest hooren 't minst verwijt;
Maria had haar taak volbracht,
Zoo goed als zij 't te voren placht.
Zóó werd een zondares bekeerd,
Tot roem van Haar, die men vereert,
Van Haar, de goede Moeder-Maagd,
Die altoos geeft wat men haar vraagt,
En hem die bidt in 't leven spaart,
Als hij in nood mocht zijn bezwaard.

Zij, die eens leidde 't zondenleven,
Is daar in 't klooster weer gebleven.
Verneem thans, wat ook is geschied
Met hare kindren, die zij liet
In 't vreemde huis in grooten nood.
Zij hadden beiden geld noch brood.
Ik vind geen woorden om de smart
Te malen van hun kinderhart,
Toen zij hun moeder niet meer zagen.
De weduw' hoord' hun bitter klagen
En voelde in 't hart groot medelijden.
De vrouwe sprak: 'k Wil mij met beiden
Met spoed begeven tot de abdis;
Zij vindt steeds troost voor droefenis,
Tot hulp is zij altoos gereed!
Zij heeft de kindren fluks gekleed,
Ging toen met beiden naar 't konvent,

En sprak: 'O Vrouw, 't worde u bekend,
Wat nood bedrukt die kindren daar;
Hun moeder heeft hen in gevaar
Verlaten in mijn woon bij nacht,
Waar ik hen allen onderbracht;
Haar schuilplaats, Vrouwe, weet ik niet,
Doch deze kleinen, in verdriet,
Zou 'k willen bijstaan, wist ik hoe.'
Aldus sprak haar de abdisse toe:
'Behoud ze, vrouw, ik zal 't u loonen;
Gij zult u altijd dankbaar toonen,
Omdat ze in uwe woning bleven.
Men zal hun liefdegiften geven
Om Godswil, elken dag voortaan;
Ook daaglijks zal een bode gaan
Van hier met drank en ook met eten:
Ontbreekt hun iets, laat mij 't dan weten.'
De weduw' was nu zeer voldaan
En is met beiden heengegaan,
Die zij beschouwde als eigen kroost
En ook verzorgd heeft onverpoosd.
Zij die haar kindren eens mocht zoogen
En voor hen smarten moest gedoogen,
Die moeder werd nu blij te moede,
Wanneer zij wist nu, in wier hoede
Haar kindren waren, die ze in nood
Eens achterliet, toen zij ontvlood.

De non mocht om haar kroost nadezen
Wel vrij van vrees en zorgen wezen,
En leidde weer een heilig leven.
Indachtig wat zij had bedreven,
Heeft de arme zuster dag en nacht
In smart en kommer doorgebracht,
En niemand heeft, dan zij alleen,
Haar zondig leven van voorheen
Gekend; nooit heeft zij 't g'openbaard,
En altoos trouw 't geheim bewaard.

In 't klooster kwam nu zeekren dag
Een abt, die, als hij immer plag
Bij zijn bezoek daar telken jare,
Vernemen kwam of er iets ware,
Waardoor 't gedrag van eene non
De faam van 't klooster schaden kon.
Den dag dat hij gekomen was.
Lag op het koor de non en las
In diepen deemoed haar gebeden;
Door twijfel werd haar ziel bestreden:
De duivel zocht haar te bewegen,
Dat zij haar zonden hield verzwegen
Den abt, 't vergrijp steeds zou ontveinzen.
Terwijl zij lag daar in gepeinzen,
Bemerkte zij dat langs haar schreed,
Een jongeling, in 't wit gekleed,

Die op den arm een kindekijn
Gansch naakt droeg, dat scheen dood te zijn;
Omhoog wierp ook de jongeling
Een appel, dien hij telkens ving,
Alsof hij 't kind vermaken kon.
Dit wonder spel zag zij, de non,
Terwijl zij in gebeden lag,
En sprak: 'Mijn vriend, zoo 't wezen mag.
Dat zij door God gezonden werd,
Zoo smee ik u, bij Jezus' hert,
Dat gij mij zegt en niet verheelt,
Waarom gij voor dit kindje speelt
Met genen schoonen appel rood;
Het ligt in uwen arm toch dood
En niets baat 't kind uw wonder spel!'
'Hoe riedt gij, zuster, dit zoo wel?
Wat gij zoeven hebt gezien,
Kan 't kind niet 't minste voordeel biên,
Want, weet, 't is dood en hoort noch ziet.
Doch eveneens weet Jezus niet,
Dat gij nu bidt en vast in 't leven;
Het zal u toch geen baten geven
En 't is, voorwaar, verloren tijd
Dat gij u zelve steeds kastijdt.
In zonden zijt gij zoo verstrikt,
Dat God de Heer, die 't al beschikt,
Niet kan vernemen uw gebeden.

Ik raad u, zuster, wil nog heden
Dus tot den abt gaan, uwen vader.
Hem zult belijden al te gader
Uw zonden gij, 't al zonder liegen.
Laat u niet langer meer bedriegen:
Hij zal u daadlijk absolveeren,
Zoodat geen zonden u meer deren;
Doch, zoo ten abt gij niet mocht gaan,
Vrees dan Gods wraak van stonden aan!’
Toen ging de jonkman weder voort;
Zij heeft van hem niets meer gehoord,
Doch heeft zijn manend woord verstaan
En is nu 's morgens vroeg gegaan
Ten abt, dien zij verzocht te hooren
De biecht van wat zij deed te voren.
De abt was vroom en vroed van zin.
‘Mijn kind - zoo ving hij aan - begin,
Wil geen geheim in 't hert bewaren
En al uw zonden openbaren:
Denk rijplijk na, verheel mij geen.’
De zuster heeft zich nu meteen
Naast hem gezet en heel haar leven
Met al haar zondedaân beschreven,
En al de wanhoop die haar griefde:
Hoe zij, misleid door dwaze liefde,
Vóór langen tijd zoo werd bekoord,
Dat zij 't habijt, 't was ongehoord,

Had neergelegd in grooten vaar
Op zeeken nacht op 't kerkaltaar;
Hoe zij met hem 't konvent ontvlood,
Die haar, bij 't kroost, verliet in nood.
Van al wat haar nog was geschied
Verzweeg zij hem zelfs 't minste niet;
Haar hert heeft geen geheim bewaard,
En alles heeft zij g'openbaard.
Toen zij gebiecht had al te gader
Haar zonden, sprak de vrome vader:
'Mijn dochter, 'k wil u absolveeren
Van al de zonden die u deren,
Die gij zoo rouwvol mij belijdt.
Geloofd zij en gebenedijd
De goede Moeder van den Heer!
Hij lei zijn hand ten zegen neer
Op 't hoofd der non, schonk vrijspraak toen.
'Ik zal' - sprak hij - 'in een sermoen
Verkonden, zuster, 't wedervaren,
Doch 't al zóó wijslijk openbaren,
Dat ge altijd onbevreesd moogt wezen,
En ook uw kroost niets hoeft te vreezen;
Nooit zult gij smaad te hooren krijgen,
't Waar wis verkeerd, zou men verzwijgen
Dit schoon mirakel, dat de Heere
Gepleegd heeft, Maria ter eere.
Ik zal 't verkonden overal

En hoop, nog menig zondaar zal,
Verrukt door 't wonder, zich bekeeren
En weer de Moeder Maagd vereeren.'

Alvorens hij is heengegaan,
Heeft hij heel, 't klooster kond gedaan,
Wat een der nonnen was geschied;
Doch wie het was vernam men niet,
En ook werd nooit haar naam bekend.
Toen hij, de abt, verliet 't konvent,
Heeft hij haar kindren opgezocht
En deed voor hen wat hij vermocht.
Hij liet hen dragen 't grauw habijt
En leidde ze op in zaligheid.

Hun moeder heette Beatrijs.

Looft God den Vader thans en prijs
Maria, die was 's Heeren Voedster,
En door 't mirakel als Behoedster
Een nonne hielp uit zonde en nood.
Laat ons nu bidden, klein en groot,
Die 't schoone Wonder hooren lezen,
Dat eens Maria ons mocht wezen
Tot voorspraak in het zoete dal,
Waar God de wereld richten zal!

AMEN.

Beatrijs

Hierna volgt de oorspronkelijke Middelnederlandsche tekst von de Beatrijs-Sproke, zooals deze voorkomt in het Haagsche handschrift van 1374. Alleen zijn de v en w volgens het tegenwoordig gebruik gedrukt, leesteevens aangebracht en verkortingen volledigd.

- VAN dichten comt mi cleine bate.
 Die liede raden mi dat ict late
 Ende minen sin niet en vertare.
 Maer om die doghet van hare,
 5 Die moeder ende maghet es bleven,
 Hebbic een scone mieracle op heven,
 Die god sonder twivel toghede
 Marien teren, diene soghede.
 Ic wille beghinnen van ere nonnen
 10 Een ghedichte, god moet mi onnen,
 Dat ic die poente moet wel geraken

- Ende een goet ende daer af maken,
Volcomelijc na der waerheide,
Als mi broeder ghijsbrecht seide,
15 Een begheven willemijn;
Hi vant in die boeke sijn
Hi was een out ghedaghet man.
Die nonne, daer ic af began,
Was hovesche ende subtijl van zeden;
20 Men vint ghene noch heden,
Die haer ghelijct, ic wane,
Van zeden ende van ghedane.
Dat ic prisede hare lede,
Sonderlinghe haer scoenhede,
25 Dats een dinc dat niet en dochte,
Ic wille u segghen, van wat ambochte
Si plach te wesen langhen tijt:
Int cloester daer si droech abijt,
Costersse was si daer,
30 Dat seggic u al over waer:
Sine was lat no traghe,
No bi nachte no bi daghe.
Si was snel te haren werke;
Si plach te ludene in die kerke;
35 Si ghereide tlicht ende ornament
Ende dede op staen alt covent.

- Dese ioffrouwe en was niet sonder
 Der minnen, die groot wonder
 Pleecht te werken achter lande.
- 40 Bi wilen comter af scande,
 Quale, toren, wedermoet;
 Bi wilen bliscap ende goet.
 Den wisen maect si oec soe ries,
 Dat hi moet bliven int verlies,
- 45 Eest hem Heft ofte leet.
 Si dwingt sulken, dat hine weet
 Weder spreken ofte swighen,
 Daer hi loen af waent ghecrighen.
 Meneghe worpt si onder voet,
- 50 Die op staet, alst haer dunct goet.
 Minne maect sulken milde,
 Die liever sine ghiften hilde,
 Dade hijt niet bider minnen rade.
 Noch vintmen liede soe ghestade,
- 55 Wat si hebben, groot oft clene,
 Dat hen die minne gheeft ghemene:
 Welde, bliscap ende rouwe;
 Selke minne hetic ghetrouwe.
 In constu niet ghesegeen als,
- 60 Hoe vele gheluux ende onghevals
 Uter minnen beken ronnen.
 Hier omme en darfmen niet veronnen
 Der nonnen, dat si niet en conste ontgaen

- Der minnen diese hilt ghevaen,
 65 Want die duvel altoes begheert
 Den mensche te becomee ende niet en cesseert
 Dach ende nacht, spade ende vroe,
 Hi doeter sine macht toe.
 Met quaden listen, als hi wel conde,
 70 Becordise met vleescheliker sonde,
 Die nonne, dat si sterven waende.
 Gode bat si ende vermaende,
 Dat hise troeste dore sine ghenaden.
 Si sprac: 'ic ben soe verladen
 75 Met starker minnen ende ghewont,
 Dat weet hi, dient al es cont,
 Die niet en es verholen,
 Dat mi die crancheit sal doen dolen;
 Ic moet leiden een ander leven;
 80 Dit abijt moetic begheven.'

- Nu hoert, hoeter na verghinc:
 Si sende om den ionghelinc,
 Daer si toe hadde grote lieve,
 Oetmoedelijc met enen brieve,
 85 Dat hi saen te hare quame,
 Daer laghe ane sine vrame.
 Die bode ghinc daer de ionghelinc was.
 Hi nam den brief ende las,
 Die hem sende sijn vriendinne.

- 90 Doe was hi blide in sinen sinne;
Hi haestem te comen daer.
Sint dat si out waren .XIJ. iaer,
Dwanc die minne dese twee,
Dat si dogheden menech wee.
- 95 Hi reet, soe hi ierst mochte,
Ten cloester, daer hise sochte.
Hi ghinc zitten voer 'tfensterkijn
Ende soude gheerne, mocht sijn,
Sijn lief spreken ende sien.
- 100 Niet langhe en merde si na dien;
Si quam ende woudene vanden
Vor tfensterkijn, dat met yseren banden
Dwers ende lanx was bevlochten.
Menech werven si versochten,
- 105 Daer hi sat buten ende si binnen,
Bevaen met alsoe starker minnen.
Si saeten soe een langhe stonde,
Dat ict ghesegghen niet en conde,
Hoe dicke verwandelde hare blye,
- 110 'Ay mi', seitsi, 'aymie,
Vercoren lief, mi es soe wee,
Sprect ieghen mi een wort oft twee,
Dat mi therte conforteert!
Ic ben, die troest ane u begheert!
- 115 Der minnen strael stect mi int herte,

Dat ic doghe grote smerte.
 In mach memmermeer verhoghen,
 Lief, ghi en hebbet uut ghetoghen!'

- 120 Hi antworde met sinne:
 'Ghi wet, wel lieve vriendinne,
 Dat wi langhe hebben ghedragen
 Minne al onsen daghen.
 Wi en hadden nye soe vele rusten,
 Dat wi ons eens ondercusten.
- 125 Vrouwe venus, die godinne,
 Die dit brachte in onsen sinne,
 Moete god onse here verdoemen,
 Dat si twee soe scone bloemen
 Doet vervaluen ende bederven.
- 130 Constic wel ane u verwerven,
 Ende ghi dabijt wout nederleggen
 Ende mi enen sekeren tijt seggen,
 Hoe ic u ute mochte leiden,
 Ic woude riden ende ghereiden
- 135 Goede cleder diere van wullen
 Ende die met bonten doen vullen:
 Mantel, roe ende sercoet.
 In begheve u te ghere noet.
 Met u willic mi aventueren
- 140 Lief, leet, tsuete metten sueren.
 Nemt te pande mijn trouwe.'

- ‘Vercome vrient’, sprac die ioncfrouwe
 ‘Die willic gherne van u ontfaen
 Ende met u soe verre gaen,
 145 Dat niemen en sal weten in dit covent
 Werwaert dat wi sijn bewent.
 Van tavont over. VIIIJ. nachte
 Comt ende nemt mijns wachte
 Daer buten inden vergier,
 150 Onder enen eglentier.
 Wacht daer mijns, ic come uut
 Ende wille wesen uwe bruut,
 Te varen daer ghi begheert;
 En si dat mi siecheit deert
 155 Ocht saken, die mi sijn te swaer,
 Ic come sekerlike daer,
 Ende ic begheert van u sere,
 Dat ghi daer comt, lieve ionchere.’
- 160 Dit gheloefde elc anderen.
 Hi nam orlof ende ghinc wanderen
 Daer sijn rosside ghesadelt stoet.
 Hi satter op metter spoet
 Ende reet wech sinen telt
 Ter stat wert, over een velt.
 165 Sijns lieves hi niet en vergat.
 Sanders daghes ghinc hi in die stat;
 Hi cochte blau ende scaerlaken,

- Daer hi af dede maken
 Mantele ende caproen groet
 170 Ende roe ende sorcoet
 Ende na recht ghevoedert wel.
 Niemen en sach beter vel
 Onder vrouwen cledere draghen.
 Si prysdent alle diet saghen.
 175 Messe, gordele ende almoniere
 Cocti haer goet ende diere;
 Huven, vingherline van goude
 Ende chierheit menechfoude.
 Om al die chierheit dede hi proeven,
 180 Die eneger bruut soude behoeven.
 Met hem nam hi v^c pont
 Ende voer in ere avontstont
 Heymelike buten der stede.
 Al dat scoenheide voerdi mede
 185 Wel ghetorst op sijn paert
 Ende voer alsoe ten doestere waert,
 Daer si seide, inden vergier,
 Onder enen eglentier.
 Hi ghinc sitten neder int cruut,
 190 Tote sijn lief soude coomen uut.

Van hem latic nu die tale
 Ende segghe u vander scoender smale.
 Vore middernacht lude si mettine;

- Die minne dede haer grote pine.
195 Als mettenen waren ghesongen
Beide van ouden ende van iongen
Die daer waren int covent,
Ende si weder waren ghewent
Opten dormter al ghemene,
200 Bleeft si inden coer allene
Ende si sprac haer ghebede,
Alsi te voren dicke dede.
Si knielde voerden outaer
Ende sprac met groten vaer:
205 'Maria, moeder, soete name,
Nu en mach minen lichame
Niet langher in dabijt gheduren.
Ghi kint wel in allen uren
Smenschen herte ende sijn wesen;
210 Ic hebbe ghevast ende ghelesen
Ende ghenomen discipline,
Hets al om niet dat ic pine;
Minne worpt mi onder voet,
Dat ic der werelt dienen moet.
215 Alsoe waerlike als ghi, here lieve,
Wort ghehanghen tusschen .ij. dieve
Ende aent cruce wort gherecket,
Ende ghi lazarusse verwecket,
Daer hi lach inden grave doet,
220 Soe moetti kinnen minen noet

Ende mine mesdaet mi vergheven;
Ic moet in swaren sonden sneven.'

- Na desen ghinc si uten core
Teenen beelde, daer si vore
225 Knielde ende sprac hare ghebede,
Daer maria stont ter stede.
Si riep: 'maria!' onversaghet,
'Ic hebbe u nach ende dach geclaghet
Ontfermelike mijn vernoy
230 Ende mi en es niet te bat een hoy.
Ic werde mijn sins te male quijt,
Blivic langher in dit abijt;'
Die covel toech si ute al daer
Ende leidse op onser vrouwen outaer.
235 Doen dede si ute hare scoen.
Nu hoert, watsi sal doen!
Die slotele vander sacristien
Hinc si voer dat beelde marien;
Ende ic segt u over waer,
240 Waer omme dat sise hinc al daer:
Ofmense te priemtide sochte,
Dat mense best daer vinden mochte.
Hets wel recht in alder tijt,
Wie vore mariën beelde lijt,
245 Dat hi sijn oghen derwaert sla
Ende segge 'ave', eer hi ga,

‘Ave maria’: daer omme si ghedinct,
 Waer omme dat si die slotel daer hinc.

- 250 Nu ghinc si danen dorden noet
 Met enen pels al bloet,
 Daer si een dore wiste,
 Die si ontsloet met liste,
 Ende ghincker heymelijc uut,
 Stillekine sonder gheluut,
- 255 Inden vergier quam si met vare.
 Di iongelinc wart haers gheware;
 Hi seide: ‘lief, en verveert u niet,
 Hets u vrient, dat ghi hier siet.’
 Doen si beide te samen quamen,
- 260 Si begonste hare te scamen,
 Om dat si in enen pels stoet,
 Bloets hoeft ende barvoet.
 Doen seidi: ‘wel scone lichame,
 U soe waren bat bequame
- 265 Scone ghewaden ende goede cleder.
 Hebter mi om niet te leder,
 Ic salse u gheven sciere.’
 Doen ghinghen si onder den eglentiere,
 Ende alles, dies si behoeft,
- 270 Des gaf hi hare ghenoech.
 Hi gaf haer cleder twee paer,
 Blau waest dat si aen dede daer,

- Wel ghescepen int ghevoech.
 Vriendelike hi op haer loech.
 275 Hi seide: 'lief, dit hemelblau
 Staet u bat dan dede dat grau.'
 Twee cousen toech si ane,
 Ende twee scoen cordewane,
 Die hare vele bat stonden
 280 Dan scoen die waren ghebonden.
 Hoet cleder van witter ziden
 Gaf hi hare te dien tiden,
 Die si op haer hoeft hinc.
 Doen cussese die ionghelinc
 285 Vriendelike aen haren mont.
 Hem dochte, daer si voer hem stont,
 Dat die dach verclaerde.
 Haestelike ghinc hi tsinen paerde,
 Hi settese voer hem int ghereide.
 290 Dus voren si henen beide,
 Soe verre, dat began te daghen,
 Dat si hen nyemen volghen en saghen.
 Doen begant te lichtene int oest.
 Si seide: 'god, alder werelt troest,
 295 Nu moeti ons bewaren,
 Ic sie den dach verclaren.
 Waric met u niet comen uut,
 Ic soude prime hebben ghelut,
 Als ic wilen was ghewone

- 300 Inden cloester van religione.
 Ic ducht, mi die vaert sal rouwen:
 Die werelt hout soe cleine trouwe,
 Al hebbic mi ghekeert daeran;
 Si slacht den losen coman,
 305 Die vingherline van formine
 Vercoept voer guldine.’

- Ay, wat segdi, suverlike,
 Ocht ic u emmermeer beswike,
 Soe moete mi god scinden!
 310 Waer dat wi ons bewinden,
 In scede van u ghere noet,
 Ons en scede die bitter doet!
 Hoe mach u aen mi twien?
 Ghi en hebt aen mi niet versien,
 315 Dat ic u fel was ofte loes.
 Sint dat ic u ierst vercoes,
 En haddic niet in minen sinne
 Ghedaen een keyserinne.
 Op dat ic haers werdech ware,
 320 Lief, en Hete u niet om hare!
 Des moghedu seker wesen.
 Ik vore met ons ute ghelesen
 V^c pont wit selverijn,
 Daer seldi, lief, vrouwe af sijn.
 325 Al varen wie in vremde lande,

- Wine derven verteren ghene pande
Binnen desen seven iaren.’
Dus quamen si den telt ghevaren
Smorgens aen een foreest,
330 Daer die voghele hadden feest.
Si maecten soe groet ghescal,
Datment hoerde over al.
Elc sanc na der naturen sine.
Daer stonden scone bloemkine
335 Op dat groene velt ontploken,
Die scone waren ende suete roken.
Die locht was claer ende scone.
Daer stonden vele rechte bome,
Die ghelovert waren rike.
340 Die ionghelinc sach op die suverlike,
Daer hi ghestade minne toe droech.
Hi seide: ‘lief, waert u ghevoech,
Wi souden beeten ende bloemen lesen,
Het dunc mi hier scone wesen.
345 Laet ons spelen der minnen spel.’
‘Wat segdi’, sprac si, ‘dorper fel,
Soudic beeten op tfelt,
Ghelijc enen wive die wint ghelt
Dorperlijc met haren lichame,
350 Seker, soe haddic cleine scame!
Dit en ware u niet ghesciet,
Waerdi van dorpers aerde niet!

- Ic mach mi bedinken onsochte.
 Godsat hebdi diet sochte!
- 355 Swighet meer deser talen
 Ende hoert die voghele inden dalen,
 Hoe si singhen ende hem vervroyen.
 Die tijt sal u te min vernoyen,
 Alsic bi u ben al naect
- 360 Op een bedde wel ghemaect,
 Soe doet al dat ghenoecht
 Ende dat uwer herten voeght.
 Ic hebs in mijn herte toren,
 Dat ghijt mi heden leit te voren.'
- 365 Hi seide: 'lief, en belghet u niet.
 Het dede venus, diet mi riet.
 God geve mi scande ende plaghe,
 Ochtic u emmermeer ghewaghe.'
- Si seide: 'ic vergheeft u dan,
- 370 Ghi sijt mijn troest voer alle man
 Die leven onder den trone.
 Al levede Absolon die scone
 Ende ic des wel seker ware
 Met hem te levene .M. iare
- 375 In weelden ende in rusten,
 Ic Hets mi niet ghecusten.
 Lief, ic hebbe u soe vercoren,
 Men mocht mi dat niet legghen voren,

- Dat ic uwes soude vergheten.
 380 Waric in hemelrike gheseten
 Ende ghi hier in ertrike,
 Ic quame tot u sekerlike!
 Ay god, latet onghewroken
 Dat ic dullijc hebbe ghesproken!
 385 Die minste bliscap in hemelrike
 En es hier ghere vrouden ghelike;
 Daer es die minste soe volmaect,
 Datter zielen niet en smaect
 Dan gode te minnen sonder inde.
 390 Al erdsche dinc es ellinde,
 Si en doeghet niet een haer
 Jeghen die minste die es daer.
 Diere om pinen die sijn vroet,
 Al eest dat ic dolen moet
 395 Ende mi te groten sonden keren
 Dore u, lieve scone ionchere.'

- Dus hadden si tale ende wedertale.
 Si reden berch ende dale.
 In can u niet ghesegghen wel
 400 Wat tusschen hen tween ghevel.
 Si voren alsoe voert,
 Tes si quamen in een poert,
 Die scone stont in enen dale.
 Daer soe bequaemt hem wale,

- 405 Dat siere bleven der iaren seven
Ende waren in verweenden leven
Met gheneuchten van lichamen,
Ende wonnen .ij. kinder tsamen.
Daer na den seven iaren,
410 Alse die penninghen verteert waren,
Moesten si teren vanden pande,
Die si brachten uten lande.
Cleder, scoenheit ende paerde
Vercochten si te halver warde
415 Ende brochtent al over saen.
Doen en wisten si wat bestaen;
Si en conste ghenen roc spinnen,
Daer si met mochte winnen.
Die tijt wart inden lande diere
420 Van spisen, van wine ende van biere
Ende van al datmen eten mochte.
Dies hem wart te moede onsochte;
Si waren hem liever vele doet,
Dan si hadden ghebeden broet.
425 Die aermoede maecte een ghesceet
Tusschen hem beiden, al waest hem leet.
Aen den man ghebrac dierste trouwe;
Hi lietse daer in groten rouwe
Ende voer te sinen lande weder.
430 Si en sachen met oghen nye zeder.
Daer bleven met hare ghinder

Twee uter maten scone kinder.

- Si sprac: 'hets mi comen soe,
 Dat ic duchte spade ende vroe;
 435 Ic ben in vele doghens bleven:
 Die ghene heeft mi begheven,
 Daer ic mi trouwen toe verliet.
 Maria, vrouwe, oft ghi ghebiet,
 Bidt vore mi ende mine .ij. ionghere.
 440 Dat wi niet en sterven van honghere.
 Wat salic doen, elendech wijf!
 Ic moet beide, ziele ende lijf,
 Bevlecken met sondeghen daden.
 Maria, vrouwe, staet mi in staden!
 445 Al constic enen roc spinnen,
 In mochter niet met winnen
 In twee weken een broet.
 Ic moet gaen dorden noet
 Buten der stat op tfelt
 450 Ende winnen met minen lichame ghelt,
 Daer ic met mach copen spise.
 In mach in ghere wise
 Mijn kinder niet begheven.'
 Dus ghinc si in een sondech leven.
 455 Want men seit ons overwaer,
 Dat si langhe aeve iaer
 Ghemene wijf ter werelt ghinc

- Ende meneghe sonde ontfinck,
 Dat haer was wel onbequame,
 460 Die si dede metten lichame,
 Daer si cleine ghenuechte hadde in;
 Al dede sijt om een cranc ghewin,
 Daer si haer kinder met onthelt.
 Wat holpt al vertelt
 465 Die scamelike sonden ende die zwaer,
 Daer si in was .XIIII. iaer!
 Maer emmer en lietsi achter niet,
 Hadsi rouwe oft verdriet,
 Sine las alle daghe met trouwen
 470 Die seven ghetiden van onser vrouwen.
 Die las si haer te loven ende teren,
 Dat sise moeste bekeren
 Uten sondeliken daden.
 Daer si was met beladen
 475 Bi ghetale .XIIII. iaer;
 Dat segghic u over waer.
 Si was seven iaer metten man,
 Die .ij. kindere an hare wan,
 Diese liet in ellinde,
 480 Daer si doghede groet meswinde.
 Dierste -VII. iaer hebdi gehoert;
 Verstaet hoe si levede voert.
 Als die .XIIII. iaer waren gedaen,
 Sinde gaer God int herte saen

- 485 Berouwennessen alsoe groet,
Dat si met enen swerde al bloet
Liever liete haer hoet af slaen,
Dan si meer sonden hadde ghedaen
Met haren lichame, alsich plach.
- 490 Si weende nacht ende dach,
Dat haer oghen seldom drogheden.
Si seide: 'maria, die gode soghede,
Fonteyne boven alle wiven,
Laet mi inder noet niet bliven!
- 495 Vrouwe, ic neme u torconden,
Dat mi rouwen mine sonden
Ende sijn mi herde leet.
Der es soe vele, dat ic en weet
Waer icse dede ocht met wien.
- 500 Ay lachen! wat sal mijns ghescien!
Ic mach wel ieghen dordeel sorgen -
Doghen gods sijn mi verborghen -,
Daer alle sonden selen bliken,
Beide van armen ende van riken,
- 505 Ende alle mesdaet sal sijn ghewroken,
Daer en si vore biechte af ghesproken
Ende penitencie ghedaen.
Dat wetic wel, sonder waen.
Des benic in groten vare.
- 510 Al droghic alle daghe een hare,
Ende croeper met van lande te lande

- Over voete ende over hande
 Wullen, barvoet, sonder scoen,
 Nochtan en constic niet ghedoen,
 515 Dat ic van sonden worde vri,
 Maria, vrouwe, ghi en troest mi,
 Fonteyne boven alle doghet!
 Ghi hebt den meneghen verhoghet,
 Alse wel teophuluse sceen;
 520 Hi was der quaetster sonderen een
 Ende haddem den duvel op ghegeven,
 Beide ziele ende leven,
 Ende was worden sijn man;
 Vrouwe, ghi verloeseten nochtan.
 525 Al benic een besondech wijf
 Ende een onghetroest keytijf,
 In wat leven ic noy was,
 Vrouwe, ghedinct dat ic las
 Tuwer eren een ghebede!
 530 Toent aen mi u oetmoedechede!
 Ic ben ene die es bedroevet
 Ende uwer hulpen wel behoebet;
 Dies maghic mi verhouden:
 En bleef hem nye onvergouden,
 535 Die u gruete, maget vrië,
 Alle daghe met ere ave marië.
 Die u ghebet gherne lesen,
 Sie moeghen wel seker wegen,

- Dat hem daer af sal comen vrame.
540 Vrouwe, hets u soe wel bequame,
Uut vercorne gods bruut,
U sone sinde u een saluut
Te nazaret, daer hi u sochte,
Die u ene boetschap brochte,
545 Die nye van bode was ghehoert;
Daer omme sijn u die selve woert
Soe bequame sonder wanc,
Dat ghijs wet elken danc,
Die u gheerne daer mede quet.
550 Al waer hi in sonden belet,
Ghi souden te ghenaden bringhen
Ende voer uwen sone verdinghen.⁷
Dese bedinghe ende dese claghe
Dreef die sondersse alle daghe.
555 Si nam een kint in elke hant,
Ende ghincker met doer tlant,
In armoede, van stede te steden,
Ende levede bider beden.
Soe langhe dolede si achter dlant,
560 Dat si den cloester weder vant,
Daer si hadde gheweest nonne,
Ende quam daer savons na der sonne
In ere weduwen huus spade,
Daer si bat herberghe doer ghenade,
565 Dat si daer snachts mochte bliven.

- ‘Ic mocht u qualijc verdriven,’
 Sprac die weduwe, ‘met uwen kinderkinen.
 Mi dunct dat si moede scinen.
 Ruust u ende sit neder.
- 570 Ic sal u deilen weder
 Dat mi verleent onse here
 Doer siere liever moeder ere.’
 Dus bleef si met haren kinden
 Ende soude gheerne ondervinden,
- 575 Hoet inden vloester stoede.
 ‘Segt mi,’ seitsi, ‘vrouwe goede,
 Es dit covint van ioffrouwen?’
 ‘Jaet’, seitsi, ‘bi miere trouwen.
 Dat verweent es ende rike;
- 580 Men weet niewer sijns ghelike.
 Die nonnen diere abijt in draghen,
 In hoerde nye ghewaghen
 Van hen gheen gherochten
 Dies si blame hebben mochten.’
- 585 Die daer bi haren kinderen sat,
 Si seide: ‘waer bi segdi dat?
 Ic hoerde binnen deser weken
 Soe vele van ere nonnen spreken;
 Alsic verstoet in minen sinne,
- 590 Soe was si hier costerinne.
 Diet mi seide hine loech niet:

- Hets binnen .XIIIJ. iaren ghesciet,
 Dat si uten cloester streec.
 Men wiste noyt, waer si weec
 595 Oft in wat lande si inde nam.’
 Doen wert die weduwe gram
 Ende seide: ‘ghi dunct mi reven!
 Derre talen seldi begheven
 Te segghene vander costerinnen
 600 Oft ghi en blijft hier niet binnen!
 Si heeft hier costersse ghesijn
 .XIIIJ. iaer den termijn,
 Dat men haers noyt ghemessen conde
 In alden tiden éne metten stonde,
 605 Hen si dat si waer onghesont.
 Hi ware erger dan een hont,
 Diere af seide el dan goet;
 Si draghet soe reynen moet,
 Die eneghe nonne draghen mochte.
 610 Die alle die cloesters dore sochte,
 Die staen tusschen elve ende der geronde,
 Ic wane men niet vinden en conde
 Neghene die gheesteliker leeft!’
 615 Die alsoe langhe hadde ghesneeft
 Dese tale dochte haer wesen wonder,
 Ende seide: ‘vrouwe, maect mi conder.
 Hoe hiet haer moeder ende vader?’

- Doe noemesise beide gader.
 Doen wiste si wel, dat si haer meende.
- 620 Ay god! hoe si snachs weende
 Heymelike voer haer bedde!
 Si seide: 'ic en hebbe ander wedde
 Dan van herten groet berouwe.
 Sijt in mijn hulpe, maria, vrouwe!
- 625 Mijn sonden sijn mi soe leet,
 Saghic enen hoven heet,
 Die in groten gloyen stonde,
 Dat die vlamme ghinghe uten morde,
 Ic croper in met vlite,
- 630 Mocht ic mier sonden werden quite.
 Here, ghi hebt wanhope verwaten,
 Daer op willic mi verlaten!
 Ic ben, die altoes ghenade hoept,
 Al eest dat mi anxt noept
- 635 Ende mi bringt in groten vare.
 En was nye soe groten sondare,
 Sint dat ghi op ertrike quaemt
 Ende menschelike vorme naemt
 Ende ghi aen den cruce wout sterven,
- 640 Sone lieti den sondare niet bederven;
 Die met berouwenesse socht gnade,
 Hi vantse, al quam hi spade,
 Alst wel openbaer scheen
 Den enen sondare vanden tween,

- 645 Die tuwer rechter siden hinc.
 Dats ons een troestelijc dinc,
 Dat ghine ontfinc onbescouden.
 Goet berou mach als ghewouden;
 Dat maghic merken an desen.
- 650 Ghi seit: 'vrient, du salt wesen
 Met mi heden in mijn rike,
 Dat segghic u ghewaerlike.'
 Noch, here, waest openbare,
 Dat gisemast, die mordenare,
- 655 Ten lesten om ghenade bat.
 Hi gaf u weder gout no scat.
 Dan hem berouden sine sonden.
 U ontfermecheit en es niet te gronden
 Niet meer, dan men mach
- 660 Die zee uut sceppen op enen dach
 Ende droghen al toten gronde.
 Dus was nye soe grote sonde,
 Vrouwe, u ghenaden en gaen boven.
 Hoe soudic dan sijn verscoven
- 665 Van uwer ontfermecheit,
 Ocht mi mijn sonden sijn soe leit!'
- Daer si lach in dit ghebede,
 Quam een vaec in al haer lede
 Ende si wart in slape sochte.
- 670 In enen vysioen haer dochte,

Hoe een stemme aan haer riep,
 Daer si lach ende sliep:
 ‘Mensche, du heves soe langhe gecarmt,
 Dat Maria dijns ontfarmt,
 675 Want si heeft u verbeden.
 Gaet inden doester met haestecheden:
 Ghi vint die doren open wide,
 Daer ghi uut ginges ten selven tide
 Met uwen lieve, den ionghelinc,
 680 Die u inder noet af ghinc.
 Al dijn abijt vinstu weder
 Ligghen opten outaer neder;
 Wile, covele ende scoen
 Moeghedi coenlijc ane doen;
 685 Des danct hoeghelike mariën:
 Die slotele vander sacristiën,
 Die ghi voer tbeelde hinct
 Snachs, doen ghi uut ghinct,
 Die heeft si soe doen bewaren,
 690 Datmen binnen .XIIII. iaren
 Uwes nye en ghemiste,
 Soe dat yemen daer af wiste.
 Maria es soe wel u vrient:
 Si heeft altoes voer u ghedient
 695 Min no meer na dijn ghelike.
 Dat heeft de vrouwe van hemelrike,
 Sonderse, doer u ghedaen!

Si heet u inden cloester gaen.
Ghi en vint nyeman op u bedde.
700 Hets van gode, dat ic u quedde!'

Na desen en waest niet lanc,
Dat si nut haren slape ontspranc.
Si seide: 'god, gheweldechere,
En ghehinct den duvel nemmermere
705 Dat hi mi bringhe in mere verdriet,
Dan mi nu es ghesciet!
Ochtic nu inden cloester ghinghe
Ende men mi over dieveghe vinghe,
Soe waric noch meer ghescent,
710 Dan doen ic ierst rumde covent.
Ic mane u, god die goede,
Dor uwen pretiosen bloede,
Dat uut uwer ziden liep:
Ocht die stemme, die aen mi riep,
715 Hier es comen te minen baten,
Dat sijs niet en moete laten,
Si en come anderwerf tot hare
Ende derde werven openbare,
Soe dat ic mach sonder waen
720 Weder in minen cloester gaen.
Ic wilre om benediën
Ende loven altoes mariën!'

- Sanders snachts, moghedi horen,
Quam haer een stemme te voren,
725 Die op haer riep ende seide:
‘Mensche, du maecs te langhe beide!
Ganc weder in dinen cloester,
God sal wesen dijn troester.
Doet dat maria u ontbiet!
- 730 Ic ben haer bode, en twivels niet.’
Nu heefsise anderwerf vernomen
Die stemme tote haer comen
Ende hietse inden cloester gaen;
Nochtan en dorst sijs niet bestaen.
- 735 Der derder nacht verbeyt si noch
Ende seide: ‘eest elfs ghedroch,
Dat mi comt te voren,
Soe maghic cortelilce scoren
Des duvels ghewelt ende sine cracht
- 740 Ende ocht hire comt te nacht,
Here, soe maecten soe confuus,
Dat hi vare uten huus,
Dat hi mi niet en moete scaden.
Maria, nu staet mi in staden,
- 745 Die ene stemme ane mi sint,
Ende hiet mi gaen int covint;
Ic mane u, vrouwe, bi uwen kinde,
Dat ghise mi derdewerven wilt sinden.’

- Doen waecte si den derden nacht.
750 Een stemme quam van gods cracht
Met enen over groten lichte
Ende seide: 'hets bi onrechte,
Dat ghi niet en doet dat ic u hiet,
Want u maria bi mi ontbiet.
755 Gi moecht beiden te lanc.
Gaet inden doester, sonder wanc,
Ghi vint die doren op ende wide ontdaen,
Daer ghi wilt moghedi gaen.
U abijt vindi weder
760 Ligghende opten outaer neder.'
Als die stemme dit hadde gheseit,
En mochte die zondersse die daer leit,
Die clærheit metten oghen wel sien;
Si seide: 'nu en darf mi niet twien,
765 Dese stemme comt van gode,
Ende es der maghet mariën bode.
Dat wetic nu sonder hone.
Si comt met lichte soe scone:
Nu en willies niet laten,
770 Ic wille mi in den doester maken,
Ic saelt oec doen in goeder trouwen
Opten troest van onser vrouwen,
Ende wille mijn kinder beide gader
Bevelen gode onsen vader.
775 Hi salse wel bewaren.'

Doen toech si ute al sonder sparen
 Haer cleder, daer sise met decte
 Heymelike, dat sise niet en wecte.
 Si cussese beide aen haren mont.
 780 Si seide: 'kinder, blijft ghesont
 Op den troest van onser vrouwen
 Latic u hier in goeder trouwen,
 Ende hadde mi maria niet verbeden,
 Ic en hadde u niet begheven
 785 Om al tgoet, dat rome heeft binnen.'
 Hoert, wes si sal beghinnen.

Nu gaet si met groten weene
 Ten doester waert, moeder eene.
 Doen si quam inden vergiere,
 790 Vant si die dore ontsloten sciere.
 Si ghincker in sonder wanc;
 'Maria, hebbes danc,
 Ic ben comen binnen mure;
 God gheve mi goede aventure!'
 795 Waer si quam, vant si die dore
 Al wide open ieghen hore.
 In die kerke si doe trac;
 Heymelike si doe sprac:
 'God here, ic bidde u met vlite,
 800 Hulpt mi weder in minen abite,
 Dat ic over .XIIIJ. iaer

- Liet ligghen op onser vrouwen outaer,
 Snachs, doen ic danen sciet!
 Dit en es gheloghen niet,
 805 Ic segt u sonder ghile:
 Scone, covele ende wile
 Vant si ter selver stede weder,
 Daer sijt hadde gheleit neder.
 Si traect an haestelike
 810 Ende seide: 'god van hemelrike
 Ende maria, maghet fijn,
 Ghebenedijt moetti sijn!
 Ghi sijt alre doghet bloeme!
 In uwen reine magedoeme
 815 Droeghedu een kint sonder wee,
 Dat here sal bliven emmermee;
 Ghi sijt een uut vercoren werde,
 U kint maecte hemel ende erde.
 Deze ghewelt comt u van gode
 820 Ende staet altoes tuwen ghebode.
 Den here, die ons broeder
 Moghedu ghebieden als moeder
 Ende hi u heten lieve dochter.
 Hier omme levic vele te sochter.
 825 Wie aen u soect ghenade,
 Hi vintse, al comt hi spade.
 U hulpe die es alte groet;
 Al hebbic vernoy ende noet,

Hets bi u ghewandelt soe,
 830 Dat ic nu mach wesen vroe.
 Met rechte maghic u benediën!⁷
 Die slotele vander sacristiën
 Sach si hanghen, in ware dinc,
 Vor mariën, daer sise hinc.
 835 Die slotele hinc si aen hare
 Ende ghinc ten core, daersi clare
 Lamp ten sach berren in allen hoeken.
 Daer na ghinc si ten boeken
 Ende leide elc op sine stede,
 840 Alsi dicke te voren dede,
 Ende si bat der maghet mariën.
 Dat sise van evele moeste vriën
 Ende haer kinder, die si liet
 Ter weduwen huus in zwaer verdriet.
 845 Binnen dien was die nacht ghegaen,
 Dat dorloy begonste te slaen,
 Daermen middernacht bi kinde.
 Si nam cloczeel bide inde
 Ende luude metten, so wel te tiden,
 850 Dat sijt hoerden in allen ziden,
 Die boven opten dormter laghen.
 Die quam alle sonder traghen
 Vanden dormter ghemene.
 Sine wisten hier af, groet no clene.
 855 Si bleef inden cloester haren rijt,

- Sonder lach ter ende verwijt:
 Maria hadde ghedient voer hare,
 Ghelijc oft sijt selve ware.
 Dus was die sonderse bekeert,
 860 Maria te love, die men eert,
 Der maghet van hemelrike,
 Die altoes ghetrouwelike
 Haren vrient staet in staden,
 Alsi in node sijn verladen.
- 865 Dese oiffrouwe, daer ic af las,
 Es nonne alsi te voren was.
 Nu en willic vergheten niet
 Haer twee kindere, die si liet
 Ter weduwen huus in groter noet.
 870 Si en hadden ghelt noch broet.
 In can u niet vergronden,
 Doen si haer moeder niet en vonden,
 Wat groter rouwe datsi dreven.
 Die weduwe ghincker sitten neven:
 875 Si hadder op ontfermenisse.
 Si seide: 'ic wille toter abdisse
 Gaen met desen .ij. kinden.
 God sal hare int herte sinden,
 Dat si hen goet sal doen.'
 880 Si deden ane cleder ende scoen.
 Si ghincker met in covent;

- Si seide: 'vrouwe, nu bekent
 Den noet van desen tveen wesen:
 Die moeder heef se met vresen
 885 Te nacht in mijn huus gelaten
 Ende es ghegaen hare straten,
 Ic en weet, west noch oest.
 Dus sijn die kinder onghetroest.
 Ic hulpe hen gheerne, wistic hoe.'
- 890 De abdisse spracker toe:
 'Houtse wel, ic saelt u lonen,
 Dat ghijs u niet en selt becronen,
 Na dat si u sijn ghelaten.
 Men gheve hen der caritaten
 895 Elcs daghes, om gode.
 Sint hier daghelijcs enen bode,
 Die hen drincken hale ende eten.
 Gheberst hen yet, laet mi weten.'
 Die weduwe was vroe,
 900 Dat haer comen was alsoe.
 Si nam die kinder met hare
 Ende hadder toe goede ware.
 Die moeder, diese hadde ghesoghet
 Ende pine daerom ghedoeghet,
 905 Haer was wel te moede,
 Doen sise wiste in goeder hoede,
 Haer kinder, die si begaf
 In groter noet ende ghinc af.

Sine hadde vaer no hinder
 910 Voert meer om hare kinder.
 Si leide vort een heylech leven;
 Menech suchten ende beven
 Hadsi nacht ende dach,
 Want haar die rouwe int herte lach
 915 Van haren quaden sonden,
 Di si niet en dorste vermonden
 Ghenen mensche, no ontdecken,
 Noe in dichten oec vertrecken.

Hier na quam op enen dach
 920 Een abt, diese te visenteerne plach
 Eenwerven binnen den iare,
 Om te vernemen oft daer ware
 Enech lachterlike gherochte,
 Daersi blame af hebben mochte.
 925 Sdaghes als hire comen was,
 Lach die sonderse ende las
 Inden coer haer ghebet,
 In groter twivelingen met.
 Die duvel becorese metter scame,
 930 Dat si haer sondelike blame
 Vore den abt niet en soude bringhen.
 Alsi lach inder bedinghen,
 Sach si, hoe dat neven haer leet
 Een ionghelinc, met witten ghecleet;

- 935 Hi droech in sinen arm al bloet
Een kint, dat dochte haer doet.
Die ionghelinc warp op ende neder
Enen appel ende vinken weder
Vor tkint, ende maecte spel.
- 940 Dit versach die nonne wel,
Daersi in haer ghebede lach.
Si seide: 'vrient, oft wesen mach,
Ende of ghi comen sijt van gode,
Soe manic u bi sine ghebode,
- 945 Dat ghi mi segt ende niet en heelt,
Waerom ghi voer dat kint speelt
Metten sconen appel roet,
Ende het leet in uwen arm doet?
U spel en helpt hem niet een haer.'
- 950 'Seker, nonne, ghi segt waer:
En weet niet van minen spele
Weder luttel no vele,
Hets doet, en hoert no en siet.
Al des ghelike en weet god niet,
- 955 Dat ghi leest ende vast:
Dat en helpt u niet een bast;
Hets al verloren pine,
Dat ghi neemt discipline:
Ghi sijt in sonden soe versmoert,
- 960 Dat God u beden niet en hoert
Boven in sijn rike.

Ic rade u: haestelike
 Gaet ten abt, uwen vader,
 Ende verteelt hem algader
 965 U sonden, al sonder lieghen.
 Laet u den duvel niet bedrieghen.
 Die abt sal u absolveren
 Vanden sonden, die u deren.
 Eest, dat ghise niet wilt spreken,
 970 God salse zwaerlike an u wreken!⁷
 Die ionghelinc ghinc ute haer oghen;
 Hine wilde haer nemmeer vertoghen.
 Dat hi seide, heeft si verstaen.
 Smorgens ghinc si alsoe saen
 975 Ten abt ende bat, dat hi hoerde
 Haer biechte van worde te worde.
 Die abt was vroet van sinne.
 Hi seide: 'dochter, lieve minne,
 Des en willic laten niet,
 980 Bepeinst u wel ende besiet
 Volcomelijc van uwen sonden.'
 Ende si ghinc ten selven stonden
 Den heyleghen abt sitten neven
 Ende ontdecken hem al haer leven,
 985 Ende haer vite van beghinne:
 Hoe si met ere dulre minne
 Becort was soe uter maten,
 Dat si moeste ligghen laten

- Haer abijt met groten vare
 990 Eens snachts op onser vrouwen outare,
 Ende rumede den cloester met enen man,
 Die twee kindere aen hare wan.
 Al dat haer ye was ghesciet,
 Dies ne liet si achter niet;
 995 Wat si wiste in haer herte gront,
 Maecte si den abt al cont.
 Doen si ghebiecht hadde algader,
 Sprac dabt, die heyleghe vader:
 ‘Dochter, ic sal u absolveren
 1000 Vanden sonden, die u deren,
 Die ghi mi nu hebt ghelijt.
 Gheloeft ende ghebenedijt
 Moet die moeder gods wesen!’
 Hi leide haer op thoeft met desen
 1005 Die hant ende gaf haer perdoen.
 Hi seide: ‘ic sal in een sermoen
 U biechte openbare seggen
 Ende die soe wiselike beleggen,
 Dat ghi ende u kinder mede
 1010 Nemmermeer, te ghere stede,
 Ghenen lachter en selt ghecrigen.
 Het ware onrecht, soudement swigen,
 Die scone miracle, die ons here
 Dede doer siere moeder ere.
 1015 Ic saelt orconden over al.

Ic hope, datter noch bi sal
 Menech sondare bekeren
 Ende onser liever vrouwen eren.?’

- Hi deet verstaen den covende,
 1020 Eer hi thuis weder wende,
 Hoe ere nonnen was ghesciet;
 Maer sine wisten niet,
 Wie sie was, het bleef verholen.
 Die abt voer gode volen.
 1025 Der nonnen kinder nam hi beide
 Ende vorese in sijn gheleide.
 Grau abijt dedi hen an
 Ende si worden twee goede man.
 Haer moeder hiet beatrijs.
 1030 Loef gode ende prijs
 Ende maria, die gode soghede,
 Ende dese scone miracle toghede!
 Si help haer uut alre noet.
 Nu bidden wi alle, cleine ende groet,
 1035 Die dese miracle horen lesen,
 Dat maria moet wesen
 Ons vorsprake int soete dal,
 1040 Daer god die werelt doemen sal.

AMEN.